

Verslag, wegens eenige nieuwe verbeteringen, aengaende de middelen, ter behoudinge van de gezondheid der zeevarenden ... / uit het Engelsch vertaald door François Willem de Monchy.

Contributors

Pringle, John, Sir, 1707-1782.
Monchy, François Willem de.

Publication/Creation

Rotterdam : R. Arrenberg, 1777.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/h5aza75e>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

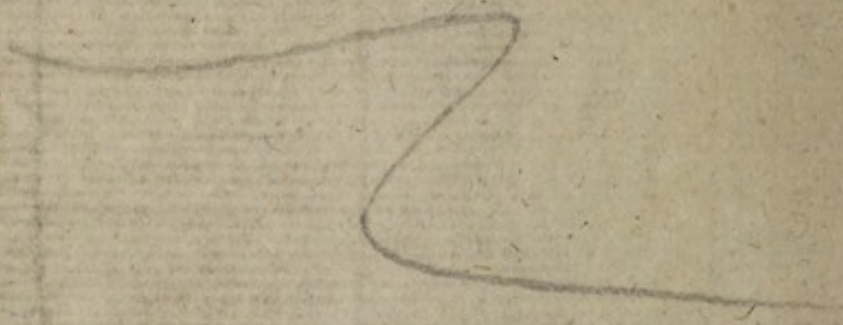
Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

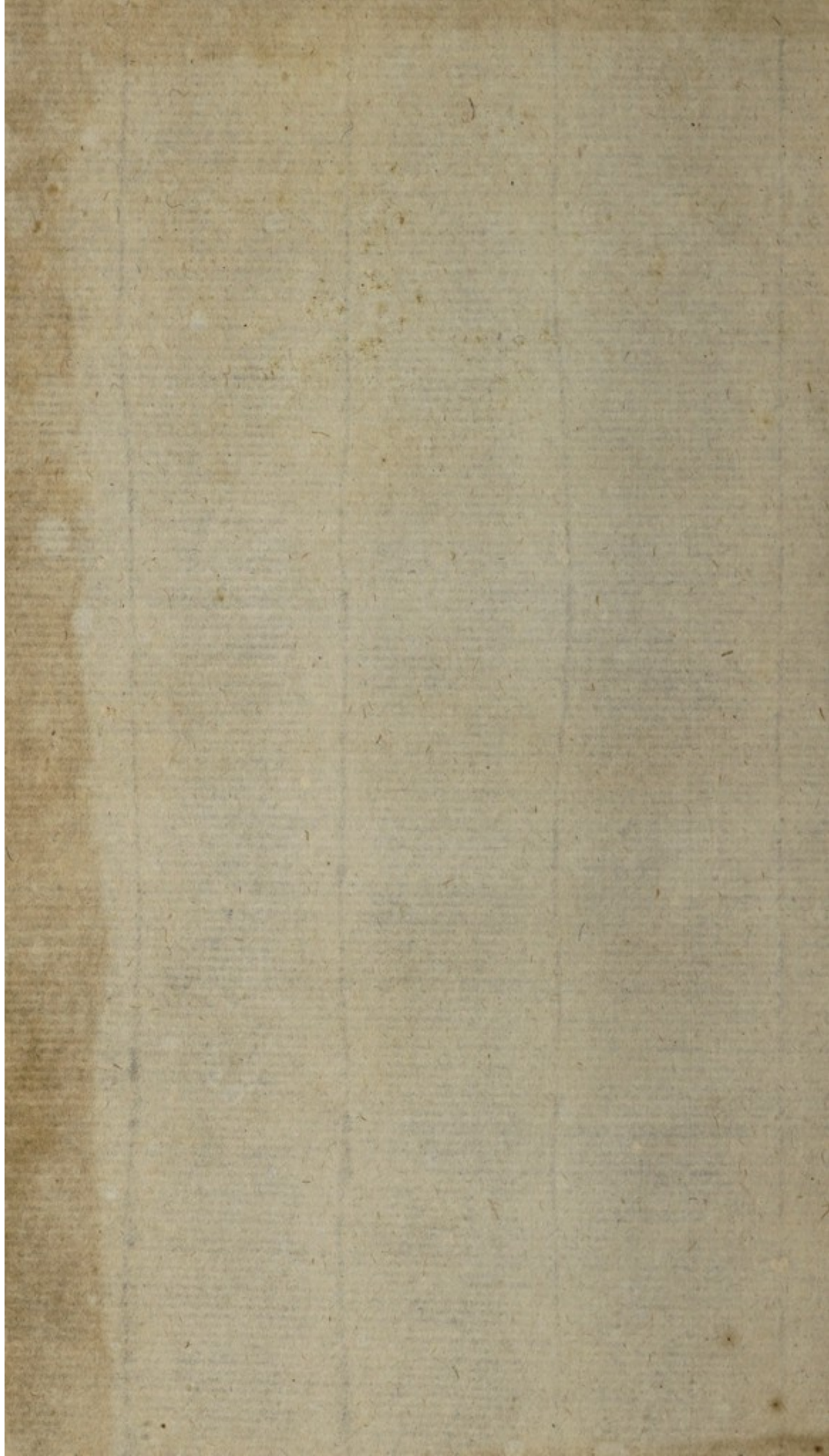
IV. 8. 108^{B.}

42240/R

C. VI
18/9

VERBODEN TOEGANG

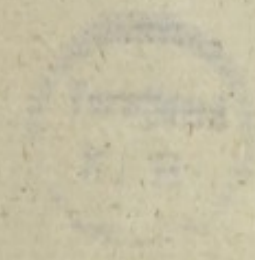
TOEGANG VERBODEN

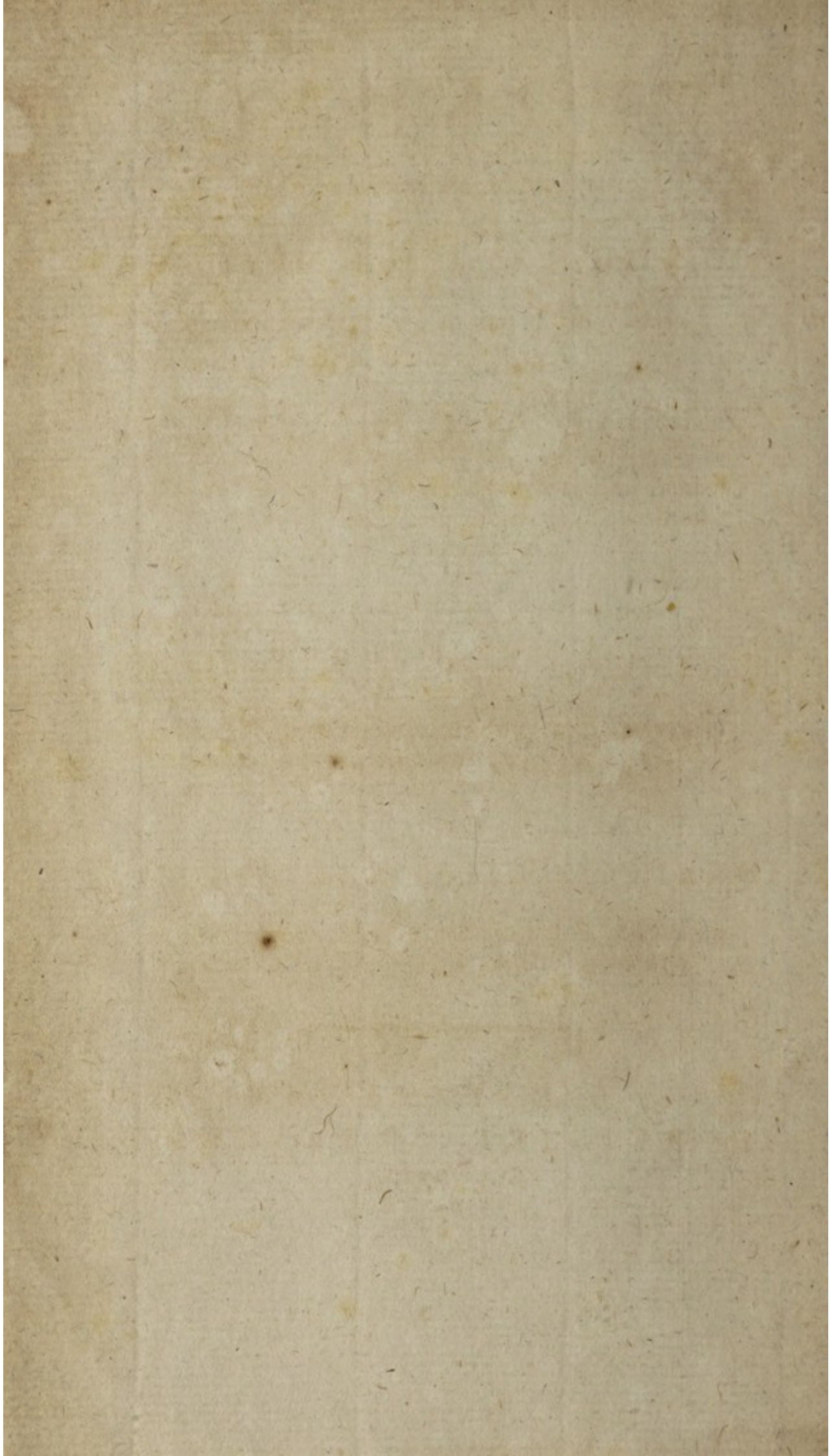
TOEGANG VERBODEN

TOEGANG VERBODEN

TOEGANG VERBODEN

TOEGANG VERBODEN

VERSLAG,

wegens eenige nieuwe

VERBETERINGEN,

aengaende de middelen, ter behoudinge
van de gezondheid der

ZEEVARENDEN,

gedaen, in de jaerlyksche vergadering' van het Koningly-
ke Genootschap, te Londen, gehouden op den 30^{en}
van Slagmaend', 1776,

DOOR DEN RIDDER BARONET

JOHN PRINGLE;

*voor rekening van het Genootschap gedrukt, op deszelfs
orde uitgegeven, en uit het Engelsch vertaald*

DOOR

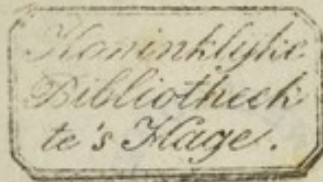
FRANÇOIS WILLEM DE MONCHY;

Med. Doct. en Lid van het Bataeffsch Genootschap der
proefondervindelyke Wysbegeerte te Rotterdam,

Te ROTTERDAM

By REINIER ARRENBURG;

1777.

W E R K S T A T U S

van de gezondheid der

VERBETTERINGEN

van de gezondheid der

ZEEVAARDEN

in de laatste bevestiging, van het Koninkly-

ke Concessie, te Londen, geschiedt op den 30^{den}

van Augustus, 1775, door het

koninklyk besluit, van den 10^{den} van

september, 1775, door het

JOHN BARRINGTON

van de Koninklyke Genootschap te Londen, op

den 10^{den} van september, 1775, door het

koninklyk besluit, van den 10^{den} van

september, 1775, door het

FRANCOIS WILHEM DE BRONCKE

van de Koninklyke Genootschap te Londen, op

den 10^{den} van september, 1775, door het

koninklyk besluit, van den 10^{den} van

september, 1775, door het

DE REINIER AARBERG

V O O R R E D E

V A N D E N

V E R T A L E R.

MY onlangs, door den Heer Ridder Baro-
net JOHN PRINGLE, vereerd vinden-
de met een exemplaar van het uitvoerige en
ophelderende Verflag, door hem, als President
van het Koninglyke Genootschap te London, op
de algemeene vergadering van het zelve gedaen,
rakende de middelen, waerdoor de Heer Kapi-
tein JAMES COOK het scheepsvolk, op zyne
reize rondom de weereld, gedurende ruim drie
jaren, tegen ziekten, inzonderheid het schein-
buik, beveiligd heeft, dacht ik het zelve der
geringe moeite van eene vertalinge in het Ne-
derduitsch overwaardig, naerdien deszelfs uit-
muntend nut zich niet tot Engeland alleen be-
paelt, maer zich ook tot deze Republyk uit-
strekt, inzoverre zy insgelyks den eernaem van
Zee-

Zeemogendheid draegt, en, met opzichte tot de groote uitgebreidheid van haren koophandel en zeevaart, naeuwlyks voor eenig ander land, noch in deze, noch in de vorige eeuwen, behoeft te wyken.

Myns bedunkens, is 'er geen twyffel, of ieder zal, in den eersten opslag, met verbazinge over de buitengemeen gelukkige uitkomst dezer gebeurtenisse getroffen zyn; doch het is tevens, immers volgens het gewone lot der nieuwe uitvindingen, zeer te vreezen, dat dit voordeelige denkbeeld even zo schielyk zal uitgedoofd worden, omdat men doorgaens, de een meer, de ander min, zich dadelyk toegeeft in het uitdenken en voordragen van tegenwerpingen, met gevolg, dat het publyk meestal verftoken blyft van het nuttige gebruik der opgegeven middelen, waertoe het geraekt zoude zyn, indien men gereeder ware, en zich ieveriger gedroege, in het opruimen en wegnemen van de hinderende zwarigheden. Trouwens, daer het laetste ongelyk moeielyker valt, moet men zich niet verwonderen, dat de meeste menschen ligtelyk tot de eerste handelwyze vervallen

Wel verre derhalven, dat myne bedoeling, met

met het ſchryven van deze Voorrede, zoude zyn, om eensdeels in eene breedvoerige opgave van de bezwaren, welken men (uit aenmerkinge dat de ſchafing, inzonderheid op de ſchepen (a), die ten oorlog' en naer Oost-Indien hier te lande uitgerust worden, de orders wyders zoo van de Admiraliteiten, als van de Compagnie, als mede de wyze van betalinge, en eindelyk de huishouding, in vele opzigten gansch onderscheiden van die der Engelfchen zyn) zoude kunnen opmaken, om twyffelachtig te doen voorkomen, of de opgegeven middelen van verbeteringe op onze ſchepen wel in gebruik te brengen zouden zyn, en andersdeels in eene opzettelyke beantwoordinge en ontwikkelinge van die bedenkykheden, welken geheel buiten den kring van my-

(a) In de Verhandeling van mynen Vader over de ziekten op de ſchepen in de verzengden luchtfreek, derzelve voorbehoeding en genezing, waeraen de Hollandſche Maetſchappy der Wetenschappen te Haerlem den gouden eereprys heeft toegewezen, en die geplactst is in het Iſte ſtuk van het VIde Deel harer Verhandelingen, vindt men de gewone manier van ſchafing op onze oorlogſchepen omſtandig beſchreven, volgens de opgaf van een' zeer kundigen en ervaren zeekapitein.

myne bemoeyenisse zyn, uitteweiden, zal veel-
 eer myn voorname toeleg daerin bestaen, dat ik
 kortelyk aenwyze, waerop het wezenlyk en al-
 lermeest aenkomt, ten einde tevens blyke, dat
 noch de omflagtigheid, noch de kostbaerheid van
 de beschikkingen, daertoe noodig, de uitvoer-
 baerheid zeer moeyelyk, veel min onmogelyk
 maken.

Vooraf merke ik nog in 't algemeen aen, dat
 de beroemdste schryvers over de scheepsziekten,
 zoo wel als bevaren zeeofficiers, nopens het
 vermogen of onvermogen van de meeste hulp- en
 behoedmiddelen, zich doorgaens niet bepaelde-
 lyk noch onderscheidenlyk genoeg verklaren,
 ontkennende sommigen de eigenaertige kragt
 van dezulken, welken anderen als zoodanige op
 het sterkst aengeprezen hebben, terwyl men van
 wederzyden zich op de ondervinding beroept.

De voorname oorzaak van deze tegenstrydig-
 heid in de getuigenissen is, naer myne gedach-
 ten, hier in gelegen, dat men een' samenloop
 van de verdere noodige vereischten, en eene
 genoegzame vermyding van de schadelyke vermo-
 gens te gelyk, al of niet behoorlyk in acht ge-
 nomen heeft. Dus, wanneer men verzuimt toe
 te zien, dat 'er geene manschap met eenige rottig-
 ge

ge ongesteldheid aen boord kome (*b*); of wanneer men niet genoeg zorgt, om de vogtige en bedorven lucht te verbeteren; of wanneer men toelaet, dat het volk gestadig natte kleederen aenhoudt, en 'er mede in de kooyen gaet liggen, kan het ligtelyk gebeuren, dat, onaengezien de beste voedfels, zuiver water, het gebruik van den koortsbast, gegiste dranken, sap van oranjeappelen, enz, het volk nogthans van eene doorgaende rotziekte op zee aengetast wordt, met gevolg van ware besmetting', door een zeker aantal van zoodanige zieken, welker rottige uitwaesfemingen de lucht bederven.

Hierom dan wordt, in het opgeven van de gepaste behoedmiddelen, als een volstrekt noodzaaklyk

(*b*) Men zal mogelyk hier op tegenwerpen, dat het volgens de manier van werving', thans in gebruik, onmogelyk is, alle gezonde manschap te kunnen krygen, en men zich met het uitschot van de koopvaerdyschepen voor matrozen, en van den landdienst voor soldaten vergenoegen moet; waerop ik antwoorde dat ik, als Geneesmeester schryvende, en my slechts tot de nuttigheid daarvan bepalende, my niet kan inlaten in een onderzoek of aenwyzing van de middelen, om niet dan frisch en gezond volk te bekomen.

zaeklyk vereischte, zonder 't welk alles vruchteloos zyn zal, billyk onderfeld, dat men ten uiterfte zorgvuldig zy, om de zoodanigen, welke ziekten van eenen rottigen aert, als verouderde venusziekte, of aenhoudende koortfen hebben, en vooral dezulken, die, door mishandeling by de volkhouders, reeds in eene merkelyke vatbaerheid tot het scheurbuik, en de kwaedaertige rotkoortfen, Hospitaal- of Gevangenhuis-koortfen genoemd, vervallen zyn, niet aen boord der fchepen toe te laten; want de gevolgen van gebrek aen een naeuw toeverzigt hieromtrent zyn van het grootfte aenbeiang.

Voor eerst: Vermits het zaed der rotkoortfen, 't welk de zulken met zich op de fchepen brengen, door het gewone fcheepsleven, als een fchadelyk vermogen, opgewekt en in werkinge gebragt wordt, openbaren zich die ziekten wel haest in dezelfen.

Ten anderen: De gezonden worden door dezen aangestoken, en de besmetting verspreidt zich over het geheele fchip.

En *eindelyk:* De beste voedfels, en meest vermogende middelen zyn niet in staet, om dezelfen voortekomen, of haren voortgang te ftuiten.

Het is dan hier aen toe te fchryven, dat men

ten onrechte uit sommige waarnemingen de ongenoegzaamheid der aengeprezen middelen heeft willen afleiden en trachten te bewyzen.

Voor het overige, begrypt ieder ligtelyk, dat, zoo 'er op de schepen eene slechte behandeling, gelyk by de volkhouders, plaets mogt hebben, de vatbaerheid tot die ziekten, en het daer op volgende bestaen derzelven, nog veeleer voortgebragt kunnen worden.

Kortom, de voorbehoeding, die men bedoelt en verkrygen kan, is eigenlyk en alleen daer in gelegen, dat de personen, die vatbaer tot die ziekte zyn, geweerd worden, en dat men in de gezonden de vatbaerheid door gepaste middelen voorkome en belette.

Ik ga nu over tot eene afzonderlyke beschouwing van de middelen, door Kapitein Cook medegedeeld, 't geen waerschyndlyk aen velen als eene noodelooze herhaling zal voorkomen: niettemin besloot ik hiertoe, niet alleen omdat ik dus gelegenheid verkreeg, om deze en geene aanmerkingen en onderrichtingen, daer toe betreklyk, te kunnen plaetsen, maer ook en wel voornaemlyk, omdat door achterlating van eenigen, zonder echter de bereiking van het zelfde gelukkige einde uit het oog te verliezen, en de

byvoeging van anderen, kennelyker aen ieder blyken zoude, dat de tewerkstelling der noodige verbeteringen niet minder op de Oorlog- en Oost-Indische schepen hier te lande, en mischien zelfs beter dan in Engeland, uitvoerbaer zy, en dat tevens het beloop der meerdere kosten van eenige weinigen tot geen wezenlyke bezwaer voor de zeekapiteinen verstreken kan, terwyl de overigen bereids door velen van hun in acht genomen worden, of slechts van eene goede orde afhangen, en bovendien de verandering in de wyze van schafting, en daer het verder opaenkomt, zoo gering is, dat elk kapitein, zoo ik onderricht ben, daer toe vryheid heeft.

De orde, in welke de middelen ter verbeteringe door denzelfven opgegeven worden, is als volgt.

VOOR EERST: *Gylbier van gemalen mout gemaakt.* Vermits dit, als een geneesmiddel gebruikt wordende, dan alleen benoodigd is, wanneer het scheurbuik zich begint te openbaren, zou men met een' voorraad van eenige tonnen gemalen mout op elk schip kunnen volstaen. Gevolglyk kan men de kosten hiervan niet voorwenden, als eene voldoende reden, om 'er geen
ge-

gebruik van te maken. Door herhaelde proefnemingen, ter bevestiginge van deszelfs nuttig gebruik, zal men in staet geraken, om de juiste hoeveelheid daarvan voor elk fchip te bepalen.

TEN TWEEDEN: *Zuurkool*. De bereiding van dezelve vindt men by den Heer PAULUS DE WIND (c) beschreven; en het gebruik daarvan zoude kunnen geschieden, nu en dan op zich zelven, of tweemaal 's weeks, met het spek en wat gort, of, 't geen nog beter was, indien het zyn kon, met aerdappelen gekookt. Onlangs is my door een' Vriend mede gedeeld, dat de kool, in vieren gefneden en met weinig zout ingelegd, zurer wordt, en langer goed blyft, dan wanneer zy dun gefneden of gefchaefd is, en dat hy, in den voorleden winter, de zuurkool, ter genezinge van het fcheurbuik in twee lyders, dienstiger dan de versche groenten bevonden had.

Onder het fchryven van deze Voorrede, kwam my nog in handen een uittreksel van eenen brief, geschreven door GEORGE BROWN, Apotheker

(c) PAULUS DE WIND Aenmerkingen op de middeelen ter gezondheid op 's Konings Oorlogfchepen, door J. LIND. bl. 104-105.

ker van 's Konings Hospitalen in Amerika, aen JOHN HOPE, Profesfor in de kruidkunde te Edin-burgh, en gedagteekend den 14 Sept. 1776, de volgende waerneming: In den herfst begon het scheurbuik onder het Regiment, 't welk het langst in Amerika geweest was, zich te vertoonen, en, vermits de koude toenam, werden er de overige troepen ook door aengetast.

Meenigvuldige middelen werden 'er gebruikt, waervan de meeste wel eenigzins enkele toevallen verzachtten; maer de genezing werd niet verkregen, dan wanneer uit Engeland de ruimte van zuurkool aenkwam, en aen de scheurbuikigen gegeven wierd, om dezelve, zoo veel zy begeerden, als salade met azyn te eten. Ook werd zy op andere tyden met het vleesch gekookt; en het was inderdaed verwonderlyk de uitwerking, welke dezelve in korten tyd voortbragt, te zien. Zy aten dezelve gretig, en herstelden spoedig.

Eene groote hoeveelheid van dit nuttige voedsel aengebragt zynde, werd het zelve tweemaal 's weeks met hunnen ingezouten kost uitgedeeld, en zoo vermogende bevonden, om eene ziekte, welke men misfchien het meest van allente vreezen heeft in garnizoenen, alwaer men gezoute
 spy-

spyzen in eene koude luchtgesteldheid eten en zwaer werken moet, voortekomen, als het geweest was om dezelve te genezen.

Gedurende den tyd, dat zy de zuurkool gebruikten, moesten zy, op raed van sommige officieren van rang, welke ten tyde van den vorigen oorlog in Canada gediend hadden, alle morgen een pint van het aftreksel van de uitspruitselen der dollekervel, zo als het genoemd wordt, drinken; maer dit was zo walgelyk, dat 'er slechts weinigen het zelve geregeld innamen, welk verzuim echter vergoed werd, door hun vol op jopenbier te geven, zynde naer myn gevoelen het beste van deze twee middelen.

Een man was, drie maenden geleden, erg aen het scheurbuik ziek geweest, en had dikwils uit het tandvleesch, de keel en neus gebloed. Door de bovengemelde behandeling werd hy beter van het scheurbuik, maer kreeg naderhand het water in den vetrok en buik. Men tapte hem zes sloopen waters af; en door het gebruik van de kina met andere versterkende middelen werd hy volkomen hersteld. (d).

Schoon

(d) *Medical Commentaries by a Society in Edinburgh*
Vol. IV. Part. 2. p. 237.

Schoon ik niet durve stellen, dat zulks geen onderscheid, met opzigt tot de kosten, maken zou, verbeelde ik my echter, dat dit verschil niet zoo groot zyn kan, of het voordeel, aen den anderen kant, zou 'er tegen opwegen, te meer zoo men 'er van aftrekt de kosten van andere spyzen, die 'er door bespaerd zouden worden, en waervan men dus ook minder zoude behoeven mede te voeren.

T E N D E R D E N : *Soep-Tabletten.* Behoudens dezelfde voorbehoeding, zouden deze, naer myne gedachten, kunnen gemist worden, niet alleen uit aanmerkinge van de meerdere kostbaerheid, maer ook, omdat de reden, waerom de Heer Kapitein COOK dezelve aenpryst, te weten, om te maken dat het volk daerdoor meer groenten wil eten, dan het anders zou doen, zoo zeer geene plaets heeft by onze natie, welke gewoon is ongelyk meer groenten, dan de Engelschen te gebruiken; behalven nog dat het gemeen, inzonderheid alle de Duitschers, waervan 'er doorgaens eene groote meenigte op onze schepen is, de zuurkool met zeer veel graegte eten.

TEN VIERDEN: *Door uitdamping verdikt sap van citroenen en oranjeappelen.* Sommigen beweren, dat de kosten hiervan, indien maer de bezorging met een zeker overleg en spaerzaamheid geschiedde, niet zoo veel zouden belooopen, dat zy tot eene genoegzame reden kunnen verftrekken, om geen gebruik te maken van het zelve, waeraen men anderszins, volgens algemeene toestemming, een zeer kragtig en eigenaertig vermogen tegen het fcheurbuik toefchryft. Doch hoe het ook zy, uit de waerneming van Kapitein COOK blykt ten minfte, dat het medevoeren van dit sap, tot bewaring van de gezondheid der matrozen op de fchepen, van geene volftrekte noodzaaklykheid is.

Mooglyk zou het uitgeperste, doch niet uitgedampte sap van Aelbeziën even nuttig en veel minder kostbaer zyn. De manier om het zelve te bewaren in gemeene rozynpoten, die alvorens gezwaveld, daer na gevuld, met eene kurk toegestopt, en met kalk digt gemaekt zyn, mag men voor beter dan in vaten houden.

TEN VYFDEN: *Suiker in plaetse van Oly, en Tarwenmeel in plaetse van Haverenmeel.*

De

De verwisfeling van fuiker voor oly zou menten hoogfte nuttig kunnen noemen, uit hoofde van de gistbare eigenschap van de fuiker; maer de gemeene stroop zou ik verkiezen, omdat zy dezelfde eigenschap bezit, en ongelyk minder kostbaer is.

Daerentegen twyffel ik zeer, of *Tarwen meel* boven *Haveren meel* te stellen zy, naerdien de proeven van den grooten BOERHAAVE, genomen met oogmerk om te onderzoeken, welke melige voedfels meest dienstig voor de kinderen zyn, bewyzen, dat eene pap van haverenmeel eer goor wordt, dan die van tarwenmeel gemaekt is.

Voor het overige dunkt my, dat noch het een, noch het ander noodzaeklyk zy, te meer, omdat 'er zoo veel gort, en by gevolg melig voedsel genoeg, op onze schepen geschafft wordt.

Wel is waer, dat de oly (*e*) met den tyd, vooral

(*e*) Het zelfde zou men van de Iersche boter kunnen zeggen, waervan het vaetwerk doorgaens zoo slecht is, dat de pekkel wegloupt. Dit veroorzaekt niet alleen, dat dezelve byna altyd sterk en gerstig wordt, maer

vooral door de warmte in de fchepen, eene fchadelijke gerftige fcherpte aenneemt, waer tegen echter eenigermate kan voorzien worden, met eene meer dan gewone hoeveelheid van zout in de vaten 'er by te doen. Doch hoe zeer ik niet kan gelooven, dat het volk, door het gewone rantfoen van oly op de fchepen, groot nadeel in de gezondheid lydt, ftel ik echter, dat de ftroop veel beter is.

TEN ZESDEN: *De verdeling van het fcheepsvolk in drie wachten.* Het fpreekt van zelf, dat eene zoodanige fchikking, hoe dienftig ook anderszins, nogthans by ftormend weêr, en wanneer men in oorlog en geftradig in verwachtinge is van den vyand te zullen ontmoeten, uitzondering lydt, en daerom altoos op de Ooft-Indifche fchepen, en alleen in tyd van vrede op de oorlogfchepen, plaets hebben kan.

TEN

maer zelfs dat zy groen uitflaet, vooral aen de kanten van de vaten tegen de duigen, van boven tot onder toe. Derhalven behoorde deze bedorven kantboter niet anders gebruikt te worden, dan tot het fmeren van de ftrengen, en dergelyk fcheepsgebruik.

* *

TEN ZEVENDEN: *Het zindelyk , schoon en droog houden van het fchip tufchendeks , het fcheepsvolk , hunne hangmatten en kleederen.* Voornaemlyk wordt tot dit alles eene naeuwkeurige onderhouding van de orde der Bevelhebberen vereischt. In 't byzonder zal ik ten dezen opzichte aenmerken.

Dat de oorlogfchepen , door de zeeapiteinen hier te lande , ten uiterfte fchoon en zindelyk gehouden worden , welke lof niet zoo algemeen aen alle fchippers op onze Oost-Indifche fchepen toekomt:

Dat die geenen van het volk , welke op den uitkyk , op fchildwacht , en aen het roer ftaen , meest aen regen en wind blootgefteld zyn , terwyl de overigen van de wacht doorgaens onder den bak of het halfdek kunnen fchuilen:

Dat men voor de eerstgemelden wachttrokken van gewascht vlaems linnen behoorde te maken , omdat dit ligt is , het volk tegen de koude en vochtigheid dekt , en dat , zoo men daertoe zwarer doek neemt , het zelve te veel kerft (*f*):

Dat

(*f*) In the *Gentleman's Magazine and Historical Chronicle*. Vol. XXXVI. for the year 1766. pag. 128. vindt men

Dat, hoe zeer het luchten der kooijen en hangmatten eene zeer heilzame zaak is, en ook op onze oorlogschepen, by alle gelegenheden, in 't werk

men eene onkostbare manier, om wachtrokken voor Soldaten te maken, beschreven. Dezelve is, als volgt: Neemt een wyd geruit hemd van omtrent een halve kroon de yard (zynde een Engelsche maet ter lengte van 3 voet) voor welken prys het tamelyk fyn zyn zal. Snyder 'er de boorden af, en laet de opening van de borst tot beneden doorgaen, naeit de zysplitten toe, tarut 'er van voren tot aen de schouderstukjes de plooijen uit, en hernaeit het plat op de kraeg, wanneer het hemd een soort van wachtrok zal worden, gelyk een nachtjak met zeer wyde mouwen.

Neemt dan eene zekere hoeveelheid lynöly, kookt dezelve zachtjes tot op de helft; doet daerby een weinig goudglid; en, wanneer zich dit met den oly wel vereenigd heeft, strykt dan dit mengsel met eenen borstel over den gemackten wachtrok, zoo dat dezelve overal even nat is. Laet vervolgens den wachtrok op een' zolder, of eene andere overdekte plaets opgehangen worden, zoo dat de deelen van denzelven elkander niet raken; droog zynde, maekt men denzelven met hetzelfde mengsel nat; en wanneer het wederom droog geworden is, zal het niet afgaen. Dit kleed is een kragtig middel tegen den regen, daerenboven ligt om te dragen; en zoo het in den rug wel doortrokken is, zal niet alleen de soldaet, maer ook deszelfs geweer droog blyven.

werk gesteld wordt, zulks echter in tyd van oorlog niet wel mooglyk zy, vermits dan elk man, eer hy ter wacht komt, zyne hangmat fchorren moet, ten einde, by het ontdekken van den vyand, dezelve spoedig in de vinkenetten, tot verfchanfing, te kunnen brengen:

Dat het uitleggen van het kooigoed veel gelegenheid tot dievery geeft:

Dat het merken van de hangmatten met hetzelfde Nommer, als derzelven eigenaer op de fcheepsrol heeft, van een dubbel voordeel is, te weten, dat de luiaerts, die hier in fomtyds nalatig zyn, rasch bekend worden, en dat ieder zyne hangmat kan kennen, wanneer zy moeten weggehaeld worden:

Dat het zeer nuttig zou zyn het volk, in de heete gewesten, gelegenheid te geven, om zich te baden; maer, vermits men in volle zee niet kan zwemmen, voornaemlyk uit hoofde van de haeijen, zou men een achterraen fleepende of binnen boord ftaande boot of floep met water gedeeltelyk kunnen vullen, waerin dan tien of twaelf mannen te gelyk hunne geheele ligchamen behoorlyk konden wasfchen:

En dat men op de zuiverheid der koperen ketelen zeer oplettend is.

T E N

TEN AGTSTEN: *Het zuiveren van de lucht, van bedorven en vochtige uitwaesfemingen, door lichten, branden van vuren, en rooken.* Dit artikel is van geen minder aengelegenheid, dan het vorige, en wordt ten deele door dezelfde maetregels bereikt.

Men is op de oorlogfchepen hier te lande gewoon, wanneer men op eene reede ten anker ligt; tusfchendeks met jeneverbesfen te rooken; maer of het branden van hout en buskruid gevaerlyk zy, zou ik niet durven bepalen.

Vermits 'er op onze fchepen doorgaens één of twee kranen onder water geplactst zyn, waerdoor men versch water in de pompzoo kan laten loopen, 't welk dan weér uitgepompt wordt, waermede men voortgaet, zoo lang het zelve vuil en drabbig blyft, is het ververschen van de lucht in dezelve door vuur onnoodig. Daerenboven is 'er doorgaens zoo veel lekkings in de fchepen, dat men eens of tweemaal daegs moet pompen, waerdoor de kwade lucht der pompzoo genoeg benomen wordt.

Ook worden thans op vele oorlogfchepen vierkante luchtkokers gemaekt, zynde te famen gesteld uit vier Noordfche delen, ieder omgrent een' voet breed. Van deze kokers gaen 'er twee

aen iedere zyde van de kombuis, van tusschendecks boven de beting tot op den bak, in de open lucht. Daerenboven, om voortekomen dat iemand, op den bak gaende, in dezelve trappe, zyn 'er twee stukken van yzeren hoepen, staende op hunne kanten, in de diagonaelliniën van de kokers gelegd, en tevens altoos kleene luikjes, om de opening derzelven te bedekken, by de hand, het zy ten tyde van gevecht, of wanneer 'er, by stormend weder, veel water op den bak komt.

De kokers, welke op de gemelde plaets gesteld worden, omdat de zieken hieromtrent liggen, geven zoo veel doortogt, dat de krankten dikwils verzoeken, dat de luikjes dicht mogen gemaekt worden.

Dergelyke kokers, met luikjes voorzien, zou men nog kunnen maken in het midden, tusschen den fokken en grooten mast, welke zich, van tusschendecks door het bovendek langs het boord, en gelyks met het zelve, uitstrekken, als mede een ander, om de lucht in de bottelarye te verscheren.

TEN NEGENDEN: *Versch water in eene genoegzame hoeveelheid.* Het is een vry algemeen

meen gevoelen, dat het gebrek aen versch water, op lange reizen, niet voortekomen is, waer van men tot reden geeft, dat, met opzichte tot de oorlogfchepen, dezelve veelyds voor 12 of 14 maenden met victualie voorzien zyn, zoo dat 'er niet meer plaets voor de watervaten overblyft, dan om voor agt of tien weken onbekrompen water aen het volk te kunnen geven, terwyl op de Oost-Indifche fchepen, waerin het ruim vol met koopmanschappen is, en die doorgaens met 300 of 400 man uit het vaderland vertrekken, het gebrek aen water nog meer gemeen moet zyn.

Tegen het destilléren van zeewater aen boord, beweert men, dat de toefel en de genoegzame voorraad van brandftoffe te veel plaets zou beneemen, en dat de waesfem, die 'er van komt, alles tufchendeks vochtig maekt, en dus eene voorname aenleidinggevende oorzaak tot ziekten wordt.

Wat de eerste zwarigheid betreft, deze heeft myn Vader (g) getracht uit den weg te ruimen; en belangende den hinder van den waesfem

te fchepen watervereen in fchoven wieden medege-

geven, onderzochten in den te zegen, wannee

(g) Verhand. der Holl. Maetsch. VI. Deel 1 ft. bl. 171.

300V

fem, komt het my voor, dat daerin door dichtfluitende kokers zou kunnen voorzien worden. Hoe het zy, uit aenmerkinge van het uitnemende nut, ware het te wenschen, dat men alle kragten inspande, en niets onbeproefd liete, ten einde daerin gelukkig te slagen, en alle hinderpalen wegtenemen.

Wel is waer, dat men de uitreis der Oost-Indische schepen tot de Kaep de Goede Hoop op 13 of 15 weken stelt, dat men op het eiland St. Jago, zynde de helft der reize, versch water inneemt, en dat men voor tien weken ruimte van water kan medevoeren. Derhalve zou mooglyk dit werktuig, 't welk veel ongemak veroorzaekt, op de uitreizen derzelven minder noodig zyn, dan op de t'huis varende schepen, die zeldzaam eenige ververschplaets aendoen; hoewel tevens waer is, dat men dan weinig volk aen boord heeft; zoo dat men moet bekennen, dat het destilléren van zeewater voornaemlyk van zeer groote nuttigheid is, op eene reize rondom de weereld.

Intusfchen zou dienstig zyn, dat 'er op de schepen watervaten in schoven wierden medegegeven, om dezelve in één te voegen, wanneer de victualie geminderd, en dus plaets verkregen was.

Voor

Voor het overige, zou ik het niet eens zyn met hun, die meenen, dat water, 't welk ééns of tweemaal gerot of gegist heeft, en naderhand wederom helder geworden is, heilzamer zou zyn, dan nieuw versch water. Het strydt wel niet met de bevinding', dat het volk, onder het drinken van zulk water, gezond blyft; maer ik twyffel geenszins, of ieder zal gaerne toestemmen, dat versch en zuiver water in zyn' natuurlijken staet, en dus beter bekwaem is tot de einden, waertoe het de opperste Wysheid geschapen en verordend heeft.

TEN TIENDEN: *Het niet eten van het vet, 't welk door het koken van het gezouten vleesch of spek komt.* Kapitein COOK keurt de gewoonte van dit vet te eten niet af, omdat het nadeel daarvan hem kennelyk gebleken is, maer omdat hy begrypt, dat hetzelfde de ziekte van het scheinbuik bevordert. Ook kan men niet ontkennen, dat voedfels van eene gerstige scherpte, gelyk dat vet is, in staet zyn, om, in ligchamen, die eene vatbaerheid tot het scheinbuik in zich hebben, als een schadelyk vermogen werkende, die ziekte optewekken en voorttebrengen: maer, in gevalle men gezond volk aen boord

gekregen heeft, en alle de voorgemelde raedgevingen, omtrent den eet en leefregel, zorgvuldig inacht genomen, en naeuwkeurig onderhouden worden, is 'er, naer myne gedachten, geene genoegzame reden, om te vreezen, dat daer uit die ziekte ontstaen zal. Voeg hier nog by, dat op onze oorlogfchepen slechts tweemaal in de week gerookt spek, en by de Engelschen meermalen gezouten vleesch geschafte wordt.

Van meer middelen, die door anderen opgegeven worden, zal ik, schoon zy ook zeer goed zyn, geene melding maken, omdat de opgenoemde voldoende bevonden zyn, en men onnoodige kosten en omslag op de fchepen, zoo veel mooglyk is, vermyden moet.

Uit dit alles is derhalven volkomen openbaer, dat de gansche voorbehoeding van ziekten op de fchepen zich bepaelt tot deze weinige artikels, te weten:

Een toezigt om niet dan gezond volk op de fchepen te nemen;

Eene schafting van zuurkool, benevens andere en gewone goede mondbehoefden;

Eene verdeeling van het volk in drie wachten;

Eene zindelyke en reine onderhouding van alles;

Eene

Eene zuivering van de lucht tusschendeks; en
Eene voorzorg voor volop goed water, behal-
ven het mout, als een geneesmiddel, om de
eerste beginfels van het scheinbuik wegt nemen.

Ten besluite voege ik hier nog by, dat ik ve-
le van myne aanmerkingen verschuldigd ben aan
de onderrichtingen, die ik van een' kundigen en
ervaren Zeekapitein ontvangen heb.

Vergunt my , Myne Heeren! dat ik, alvorens wy tot de verdere bezigheden van dezen dag overgaen, de beoordeeling van de byzondere Vergaderinge, betreklyk het toewyzen van de gouden Medaille, ingevolge van de instelling des Heeren **GODFREY COPLEY**, aen ulieden voordrage; 't geen ik, ten verzoeke van dezelve, op my genomen heb, en wel met des te meer genoegen, om dat ik vertrouwe, dat gylieden niet minder eensgezind zult zyn, in het verleenen van uwe goedkeuringe, dan zy geweest is, met ulieden daertoe, by deze gelegenheid, te noodigen; want, schoon zy niet ongevoelig is geweest, ten opzigte van het

A juiste

juiste oordeel, 't welk gylieden, in het laetste deel uwer handelingen, over vele stukken geveld hebt, maekt zy echter geene de minste bedenking, om de voorkeur te geven aen het geen ik ulieden wegens Kapitein COOK aanbiede, bevattende *eene opgaef der middelen, waer van hy zich bediend heeft, om de gezondheid van het volk, op 's Konings Oorlogschip, THE RESOLUTION, gedurende deszelfs reis rondöm de weereld, in stand te houden (a).*

Ik verbeelde my ook, dat alleen de naem van een zoo waerdig Lid dezes
Ge-

(a) Dit geschrift, 't welk in Maert laetstleden op de Vergadering van het Genootschap gelezen is, benevens een uittreksel van eenen Brief, door den Kapitein COOK geschreven aen den President, en gedagtekend Plymouth den 7^{en} van Hooimaend daeraen volgende, zyn beiden hier achter gevoegd.

Genootschaps genoeg zal zyn, om bereidwillig toetestaen, dat men van de strengheid uwer grondwetten in zoo verre afwyke, ten einde hem deze eerbewyzyng aentedoen, niettegenstaende hy zyn Bericht niet onmiddelyk aen ulieden toegezonden heeft, te meer, zoo gylieden slechts in aenmerkinge neemt de uitnemende verdiensten van een' persoon, die niet alleen de wyduitgestrektste, maer tevens de leerzaamste reis gedaen heeft; die wyders niet alleen zeer groote landstreken ontdekt, maer ook bezigtigd heeft; en die, eindelijk, het valsche denkbeeld van het onbekende Zuidland weggenomen, en zoowel de grenzen der bewoonbare aerde, als die van den bevaerbaren Oceaen, in het zuidelyke halfrond beperkt heeft.

Ik zal echter, in zoodanig een ruim veld van welverdiende lofspraek', geenszins breed uitweiden, maer liever myne

Rede bepalen tot de ware bedoeling van dezen eereprys; om, naemlyk, in elk jaer een geschrift, 't welk de nuttigste en bestgeslaegde proefondervindelyke ontdekking bevat, daer mede te bekroonen; maer welk eene ontdekking kan voor zoo nuttig gehouden worden, als die, welke de behoudenis van het leven der menschen ten voorwerp' heeft? En wanneer toch zullen wy 'er ooit eene van gelukkiger uitslag dan deze aentreffen? Men vindt hierin geene ydele snoeveryen van een' Kwakzalver, noch geestig uitgedachte en begochelende bespiegelingen van een' leerstelligen Geneesheer, maer een beknopt, onopgeçierd en onbetwistbaer verhael van de middelen, door welchen *Kapitein Cook, met honderd en agttien man, eene reis van drie jaren en agttien dagen, door alle de luchtstreken van tweeënvystig graden Noorder- tot tweeënzeventig graden Zuiderbreedte, onder den Godlyken zegen*

gen volbragt heeft, zonder meer dan één man door ziekte (b) verloren te hebben.

Daerenboven mogen wy deze heilzame waarnemingen van des te grooter waarde schatten, omdat de beoeffening van dezelve niet minder eenvoudig dan vermogende geweest is.

Met regt mag ik derhalve vragen, of zy, die het meest bedreven zyn in de kennisfe der levenskrachten of sterflyften der menschen, ooit in de gezondste luchtstreek, of in den besten levens-

(b) Deze was eene Longtèring, met gevolg van eene Waterzucht. PATTEN, Heelmeester op het fchip *the Resolution*, die my dit geval verhaeld heeft, had waergenomen, dat deze man al vroeg had beginnen te klagen over eene hoest en andere teringachtige toevallen, welke hem altoos bygebleven waren, zoodat zyne long, reeds voor dat hy aen boord kwam, moet aengestoken geweest zyn.

vensstand', zoo weinig dooden, onder zulk een aental van menschen, in dergelyken tydperk', gevonden hebben?

Men begrypt dan ook ligtelyk, hoe groot onze verwondering, en hoe aengenaem onze verrassing moet geweest zyn, toen ons bleek, dat men niet alleen de zeelucht van eenen kwaden en schadelyken aert volkomen vry verklaerd had, daer 'er voorheen, volgens de beschryvingen van lange Zeereizen, zoo ongemeen velen, door ziekten op zee, plagten weggesleept te worden; maer ook dat men nu een' togt rondom de weereld, met minder gevaer voor de gezondheid, dan eene gemeene reis door Europa, ondernemen kan.

Doch, om het groote verschil van thans en oudtyds daer omtrent des te beter te zien, heeft men zich slechts te herinneren, wat men van de eerste reis, by de oprichting van de Oost-Indische Maetschappye, aengetekend vindt,

te

te weten, dat de gansche uitrusting daer-
 toe bestond in vier schepen, met vier
 honderd en agttien man, en dat het
 volk op drie van dezelve door het
 scheurbuik zoodanig verzwakt was ge-
 worden, dat, wanneer men slechts drie
 graden aen geene zyde der evennachts-
 lyn' gevorderd was, de kooplieden, die
 zich, by deze onderneming, mede op
 die schepen bevonden, genoodzaekt
 waren geweest het werk van gemeene
 matrozen te doen, als ook, dat 'er, zoo
 op zee als op de reede van Soldania,
 zynde eene plaets voor ververschinge,
 aen deze zyde van de Kaep de Goede
 Hoop, reeds honderd en vyf man, of
 byna een vierde van al de manschap,
 gestorven was. Daerenboven vindt
 men, by den Heer RICHARD HAW-
 KINS, een' kundigen en braven Offi-
 cier, welke omtrent dien tyd leefde,
 vermeld, dat hy eene lyst van tien
 duizend zeelieden, die, in een verloop

van twintig jaren, dat hy ter zee gevaren had, aen het fcheurbuik alleen gestorven waren, konde opgeven. Het is 'er zelfs zoo verre van daen, om dezen fchryver te verdenken, als of hy zich omtrent de ziekte zoude vergift hebben, dat ik durf zeggen, weinige boeken gelezen te hebben, waerin die ziekte zoo wel beschreven voorkomt: derhalven, indien er in deze vroeger tyden, welken men de kindfche jaren van den koophandel en de zeevaert in Engeland zoude mogen noemen, zulk een groot aental van zeevarenden door die peft weggesleept is geworden, hoe groot moet het beloop van de verwoestinge daer door wel berekend worden, federt de vloten zoo zeer in grootte toegenomen, en 'er zoo vele nieuwe havens voor den koophandel van Groot-Brittannien opengefteld zyn; terwyl men, in tegendeel, tot nog toe, zoo weinig vorderingen in de Geneeskunde,

voor

voor de zeevarenden, gemaakt heeft.

Zonder my verder optehouden met gevallen, die lang geleden gebeurd zyn, ga ik over tot het verhael van een geval, 't welk de meesten, hier tegenwoordig zynde, nog heugen zal; want hoe zeer men zich zoude mogen verbeelden, dat alles, wat tot vergrooting van de zeemagt der Engelschen, en tot uitbreiding van hunnen koophandel strekken kan, reeds den hoogsten trap van verbeteringe bereikt heeft, zal men nogthans bevinden, dat 'er zelfs in deze latere dagen weinige maetregels genomen zyn, om te dienen tot behoudenis van de gezondheid der zeevarenden. Hier van strekt de zegepralende, maer tevens beklagenswaardige zeetogt van den Bevelhebber ANSON tot een overtuigend bewys. Het is immers eene bekende zaak, dat het scheinbuik, kort na dat zyne vloot door de straet van le Maire gezeild was, zich op het zel-

ve begon te vertoonen; dat omtrent den tyd, toen het fchip *the Centurion* flechts vooraen in de Zuid-Zee gekomen was, het getal der dooden op het zelve, door deze ziekte, reeds zeven-ënveertig beliep; dat 'er ook weinigen zich aen boord bevonden, die niet meer of min door dezelve waren aengetaft geweest, riettegenftaende 'er, federt hun vertrek uit Engeland, nog niet boven de agt maenden verloopen waren; dat wyders dit verlies, in de negende maend, wanneer het fchip zich op de hoogte van het eiland Juan Fernandez bevond, tot een dubbeld van het gemelde getal toegenomen was; dat al verder de fterfte op het zelve, te weten, op het fchip van den Bevelhebber, zoo geweldig de overhand genomen had, dat 'er, eer het aldaer aenlandde, reeds twee honderd afgestorven waren; en eindelyk, dat men voor ééne wacht niet meer dan zes gemeenen,

nen, bekwaem om dienst te doen, bevond over te hebben. Dusdanig was de ongelukkige toestand van één der drie schepen, welke aan dat eiland gekomen waren, terwijl de twee anderen in evenredigheid geleden hadden; maer nog hier mede nam dit droevige ongeval geen einde; want, na eene tusschenpoozing van weinige maenden, brak deze doodelyke ziekte op nieuw uit, makende zulk eene verschrikkelyke verwoesting, dat 'er, eer *the Centurion*, waerop zich nu al het overgebleven volk van de drie schepen bevond, naer het eiland Tinian vertrok, somtyds agt of tien op eenen dag stierven; zoo dat het verlies, toen zy twee jaren op reis geweest waren, ten opzichte van het geheele getal, waer mede zy in zee gestoken waren, meer dan vier van de vyf beliep, en wel, volgens het bericht van den Historieschryver, allen aen het scheurbuik, na dat zy in de Zuid-
Zee

Zee gekomen waren. Ik zegge volgens het bericht van den çierlyken Schryver dezer reize ; want , vermits hy geene kennis van de Geneeskunde bezat , noch ook dit gedeelte van zyn verhael bevestigd heeft met het getuigenis der Scheepschirurgyns of hunne dagregisters , zoude ik niet alleen twyffelen , of dit geval , ten strengste genomen , wel zoo geweest zy , maer zelfs veel eer denken , dat de oorzaak van die groote sterfte moet toegeschreven worden aen het scheurbuik , gepaerd met dat soort van pestachtige ziekte , welke uit hoofde van de plaetsen , alwaer zy het meest voorkomt , door den naem van *Gevangenhuis- of Hospitaelkoorts* (c) onderscheiden wordt : doch of het scheurbuik

(c) Doctor MEAD, die de eigenhandige waarnemingen van twee Chirurgyns van den Be-

buik alleen, of gepaerd met deze koorts, de oorzaak 'er van geweest zy, is thans de zaak niet om te onderzoeken; te meer, dewyl beide deze ziekten door eene bedorven lucht en andere oorzaken van rottinge ontstaen, en bovendien, voor een groot gedeelte, door dezelfde middelen, welken men, sedert de reis van den Lord ANSON, nuttig bevonden heeft, te keer gegaen worden. Ook moet men, om recht te doen aen dezen zoo voorzichtigen als braven Bevelhebber, in aenmerkinge nemen, dat de beschikkingen, voor de uitrustinge van deze reize, door hemzelven niet gemaekt zyn, en zyn schip zoo diep geladen geweest is, dat de

Bevelhebber ANSON gelezen had, zegt, dat het scheurbuik op dien tyd verzeld ging met Rotkoortsen. Zie *Treatise on the scurvy*, p. 98. & seq.

geschutpoorten niet, dan alleenlyk by zeer stil weder, konden opengezet worden, om de lucht te ververschen; en eindelyk blykt het niet, dat 'er iets van 't geen toen bekend, en op de schepen in gebruik was, of tot behoudenis van de gezondheid van zyn volk strekken kon, door hem verzuimd geworden is.

Ik zou nu overgaen tot eene opgaaef van de voornaemste verbeteringen, welken men sedert dien tyd gemaakt heeft, en waerdoor men op onze schepen in staet geraekt is tot eene gelukkige uitvoering van de tegenwoordige wyd-uitgestrekte zeevaart, met gevolg, dat de indrukfels op onzen geest van de vorige rampen ook hier door verdwynen; doch, naerdien ik van de meest verderffelyke ziekte der zeelieden, tegens wier verwoestingen deze behoedmiddelen voornaemlyk uitgedacht zyn, gewag gemaakt heb, zal het niet ongeschikt

schikt wezen derzelve aert en natuur kortelyk te verklaren, inzonderheid, om dat zulks, ten minste door de zee-lieden, anderszins niet zeer wel begrepen zal worden.

Vooraf dan merke ik aen, dat het scheurbuik niet is dat gebrek, 't welk dien naem aen den wal heeft; want de ziekte, die men aen land gemeenlyk, doch verkeerd, het scheurbuik noemt, behoort eigenlyk tot eene klasfe van ziekte, gansch onderscheiden van die, waervan wy thans spreken; en het is 'er zoo verre van daen, dat het algemeen aengenomen gevoelen waer zy, *als of 'er weinige ligchamen geheel vry van eene scheurbuikige ongesteldheid gevonden worden*, dat ik veel meer reden heb om te stellen, dat 'er weinige ziekten minder gemeen zyn, uitgenomen onder de matrozen, en anderen, die zich in voortgelyke omstandigheden bevinden, in 't byzonder, die gezouten en rottige
voed-

voedsels gebruiken, of in eene onzuivere en bedorven lucht leven. Dit gevoelen heb ik, verscheiden jaren geleden, aen het oordeel van dit Genootschap overgegeven; en ik heb nog geene reden, om daer van af te gaen. Ik zeide toen, gesterkt, zoo ik meende, met het grootste gezag, dat de zeelucht, schoon strydig met het geene in 't algemeen geloofd wordt, nooit de oorzaak van het scheurbuik is, om redenen, dat de reinheid, zuivering van de lucht, en versche levensmiddelen, aen boord van schepen, die op lange reizen zyn, het volk tegen die ziekte behoeden, en op de zee-kusten, alwaer men geen moerasfen heeft, de bewoners aen deze ongezonde lighaemsgesteldheid niet onderhevig zyn, niettegenstaende zy byna altyd de zeelucht inademen (*d*).

Des-

(*d*) *Diseases of the Army*, Part. I. Chap. I. Append. Pap. 7.

Desgelyks ben ik volkomen van het zelfde gevoelen met hun, die het scheur- buik toefchryven aen eene rottige ont- binding of verfmelting, of wel aen een beginnend bederf van het gansche lig- chaemsgestel, op gelyke wyze, als alle af- gestorven dierlyke zelfftandigheden daer- toe eene meerder of minder neiging of geschiktheid hebben (e).

Deze beschouwende kennis wordt, zoo het my toefchynt, genoegzaam be- vestigd, zoo men de toevallen in de scheurbuikigen, en de verschynfels in hunne lichamen, na den dood, gade- flaet (f). By deze gelegenheid, voeg ik

(e) *Diseases of the Army.* Part. I. Chap. I. Append. Pap. 7.

(f) WOODALL'S *Surgeon's Mate* p. 163. POUPART *Mem. de l'Acad. Royale des Scien- ces A.* 1699. PETIT *Malad. des Os. Tom. II.* p. 446. MEAD *on the Scurvy.* p. 104.

ik hier nog by deze waernemingen; eensdeels, dat gezouten vleesch, na eenigen tyd, inderdaed rottig wordt, schoon het, uit hoofde van het zout, nog lang smaeklyk blyft, en andersdeels, dat gemeen zout, 't welk men doorgaens onderstelt één der sterkste behoedmiddelen tegen het bederf te zyn, ten dien opzichte, op zyn best genomen, slechts iets onverschillig is, zelfs in eene groote hoeveelheden gebruikt; terwyl een weinig van het zelve, gelyk men het aen tafel, of in de bereidinge der spyzen 'er by gedaen zynde, nuttigt, zoo verre is van de rotting te beletten, dat het veeleer het toenemen derzelve bevordert.

Deze stelling, rakende de rottingveroorzakende hoedanigheid van het zeezout, in zekere hoeveelheden, is sedert door de proeven van wylen den Heere CANTON, Lid van dit genootschap bevestigd, in zyn geschrift over de oorzaak

zaak van het lichtende verschynfel of het vuren van het zeewater (g).

Ook heeft men gemeend, dat het scheurbuik veelal toeteschryven zy aen de koude van de lucht, welke de ongevoelige uitwaesfeming opstopt; en dat het hierom eene landziekte is van de noordfche volken, in 't byzonder van hun, die aen de Oostzee wonen (h).

Dit is gedeeltelyk waer; maer ik denk geenszins dat zulks 'er de oorzaak van zy: doch, doordien het vee, in deze gewesten, by gebrek aen voeder, door de strenge en langdurige winters, naeuwlyks in 't leven blyven kan, en dienvolgens van geen dienst tot voedsel is, vindt het volk, om voorraed gedurende dit faizoen te hebben, zich genoodzaekt, het

(g) *Phil. Transact.* Vol. LIX.

(h) BARTHOLIN *Med. Danor. domest.* p. 98.

het zelve, op het einde van den herfst, te slagten en in te zouten, ten gebruike voor een half jaer. Deze bedorven spys nu, waervan zy zoo lang leven moeten, en waertoe de inwoners van de zuidelyke landen niet verpligt zyn, is de wezenlyke, ten minste de voorname oorzaak van die ziekte. Indien wy daerenboven in aenmerkinge nemen, dat de gemeene lieden in het Noorden weinig of geene moeskruiden, noch vruchten in den winter, noch veel gegiste dranken hebben, en dat zy meestal in vochtige, vuile, en bedompte huizen wonen, kan men ligtelyk begrypen, waerom zy aen dezelve kwade ligchaemsgesteldheid, als de zeelieden, onderhevig worden; terwyl andere volken, schoon even noordelyk wonende, maer op eene gansch verschillende manier levende, 'er vry van blyven, zo als LINNAEUS ons bericht, dat de Laplanders, zynde één der meest noordelyke volken, het scheurbuik niet ken-

kennen (*i*); waervan men geene andere reden weet te geven, dan alleenlyk, dat zy nooit gezouten vleesch, noch zelfs zout by eenige spys, maer den ganschen winter door versch vleesch van hunne rendieren eten. Deze uitzondering der Laplanderen, van de algemeen heerschende ziekte van het Noorden, is des te opmerkelyker, omdat zy zelden groenten eten, en nooit brood proeven, zoo als die zelfde beroemde schryver verhaelt. Ondertuschen zyn de lieden, in de landen, die aen Lapland grenzen, alwaer zy brood, maer naeuwlyks eenig ander voedsel uit het groeibare ryk, en voor het overige gezouten vleesch eten, zo zeer als in eenig ander land, met het scheurbuik behebt (*k*).

In

(*i*) LINNAEI *Flor. Lapponica.* p. 89.

(*k*) LINNAEUS bevestigt, in verscheiden van zyne werken, 't geen hier gezegd wordt

In het voorbygaen, verdient ook nog aengemerkt te worden, dat de verbeteringen, die men sedert weinige jaren in den landbouw, tuinkweekerye en andere kunsten, tot onderhouding van het leven, gemaekt heeft, en die zich uitstrekken tot de afgelegenste oorden van Europa, en tot de geringste lieden van het gemeen, zeer veel invloeds hebben, tot eene kennelyke vermindering van die ziekte, zelfs in die luchtstreken, waer ze te voren het meest waergenomen wierd.

Wyders heeft men bewcerd, dat zy, die naby de zee wonen, het scheinbuik krygen, al is het, dat zy nooit gewoon zyn ingezouten vleesch te eten; doch hiervan is my geen voorbeeld bekend,
 ten

van het gezouten vleesch, als zynde één der voornaemste oorzaken van het scheinbuik. Zie *Amoenit. Acad.* Vol. V. p. 6. & seq. p. 42.

ten zy, wanneer de zoodanigen zich digt by een moeras, of in eene anderszins bedorven lucht onthielden, zonder ligchaems beweging bleven, en geene vruchten noch versche groenten hadden. In dergelyke omstandigheden, moet men erkennen, dat de vochten, op gelyke wyze, als by de zeevarenden, schoon niet in den zelfden trap van hevigheid, een bederf aennemem. Dus kwam het scheinbuik, toen in den laetsten oorlog het kasteel Sifinghurst, in het graeffschap Kent, met Fransche gevangenen opgepropt was, onder dezelve, niettegenstaende zy nooit in Engeland gezouten kost geeten, en dagelyksch een rantfoen van versch vleesch, en in evenredigheid brood, maer geene groenten, noch enig ander groeibaer voedsel, gekregen hadden. De Chirurgyn, die dezelve bediende, en van wien ik dit bericht ontfangen heb, had voorheen op de scheapen gediend, en was dus beter

in ſtaet, om de ziekte te kunnen onderkennen en genezen. Behalven dit gebrek aen groenten, had hy waergenomen, dat de gevangenis vuil en opgepropt vol, dat het gebouw, door de omringende graft, zeer vochtig, en dat de plaets voor de gevangenen, om lucht te ſcheppen, zoo bekrompen, en by nat weder zoo dampig was, dat zy zelden buiten de deur kwamen. Hy voegde 'er by, dat men, op zyn verzoek, toegestaen had de gevangenen met peen en groenten, om die in hunne ſoep te koken, te voorzien, en wyders de zieken, in een naburig dorp, op een' droogen grond te mogen brengen, met vryheid van te mogen uitgaen, om de verſche lucht in te ademen, en beweging te hebben; en eindelyk, dat zy allen hierdoor ſpoedig herſtelden. Het is ook zeer waerſchynlyk, dat het ſcheurbuik eerder onder deze vreemdelingen ontſtaen is, omdat zy allen op zee genomen waren, en

en gevolglyk reeds eene grooter voorgeschiedtheid tot die ziekte hadden. Vervolgens werd ik door denzelven onder-richt, dat hem in de lage en vochtige streken van dat graeffschap, waer hy de geneeskunst oeffende, nu en dan ligter gevallen van het scheinbuik onder den gemeenenman voorkwamen, en wel onder de zulken, die den ganschen winter gezouten spek aten, zonder gegiste dranken, groenten, of eenig fruit, behalven eenige weinige appelen, te gebruiken, en dat deze boeren, volgens zyne verdere waarneming, in de opvolgende winters, wanneer zy een vol gewas van die vruchten hadden gehad, minder van die kwael waren aengedaen geworden.

Ik ben te langer op dit gedeelte van myn onderwerp blyven staen, om dat ik begreep, dat de kennis van de natuur en oorzaak van het scheinbuik den weg baende tot wezenlyke verbeteringen, omtrent de middelen ter voorbe-

hoedinge en genezinge van het zelve. Ook ben ik, na lange overweging, en door de gelegenheden, die ik gehad heb om te verkeeren met hun, die veel kundigheden, gepaerd met geene geringe ondervindinge, in de geneeskunde ter zee bezaten, ten vollen overreed, dat door een onderzoek van de verscheiden artikelen, welke of van ouds goedbevonden, of nieuwlings op de schepen in gebruik gebragt zyn, blyken zal, dat deze middelen, hoe zeer zy in den vorm en de manier van werken zouden mogen verschillen, nogthans allen, op eene zekere wyze, het hunne toebrengen, tot het voorkomen der rottinge, het zy met opzigt tot de lucht in de besloten plaetsen van het schip, de kost, het water, de kleederen en bedden, of tot het lichaem zelf.

Indien nu in dit onderzoek, 't welk men in 't voorbygaen doen kan, terwyl wy eene overziening maken van de
voor-

voornaemste artikelen der mondbehoef-
ten en andere middelen, door Kapitein
COOK gebruikt, om het volk tegen
ziekten te beveiligen, duidelyk blykt,
dat het gevoelen van eene rottige oor-
zaak niet ongegrond is, zal het tevens
tot geene geringe aenmoediging verstrekk-
ken op het zelve beginsel voortegaen,
ten einde deze gewigtige tak der genees-
kunde te verbeteren.

Kapitein COOK begint zyne lyst van
voorraed met het *Mout*; waervan, zegt
hy, *gemaekt was een zoet gylbier, 't welk*
niet alleen gegeven werd aen hen, die ken-
nelyke toevallen van het scheurbuik had-
den, maer ook aen zulken, welken men
oordeelde dat 'er het meest vatbaer voor
waren. DOCTOR MACBRIDE, die het
eerst deze bereiding heeft opgegeven,
had, gelyk hy verhaelt, door eenige
proeven, welken men aen dit Genoot-
schap heeft medegedeeld, tot deze ont-
dekking aenleiding gekregen, zynde
door

door deze proeven gebleken, dat de lucht, door gisting van onze voedfelen voortgebracht, een vermogen hadde om de rotting te verbeteren, 't geen hy niet alleen met meenigvuldige waernemingen bevestigt, maer ook, bevindende dat dit vocht *vaste lucht* was, daeruit met recht besloot, dat al wat tot voeding dienftig, daer van ryklyk voorzien is, en gevoeglyk op zee kan medegevoerd worden, één van de meestgepaste middelen oplevert, tegen het fcheurbuik, 't welk hy gevolglyk beschouwt als eene rotziekte, en als zoodanig, door een veel vermogend foort van bederfweêrstaend middel, moet voorgekomen of genezen worden (1). Bier, by voorbeeld, is altoos gehouden voor één der

(1) MACBRIDE'S *Experimental Essays*.
Passim.

der beste dingen, die het scheinbuik wederstaen; maer, vermits het zelve al zyne vaste lucht ontleent van het mout waervan het gemaekt wordt, trekt hy dit gevolg, dat mout zelf op lange reizen te verkiezen zy, omdat het minder plaets beneemt, dan het gebrouwen bier, en langer goed blyven kan. De ondervinding heeft federt deze vernuftige beschouwing bewaerheid, en het mout zoo veel achting op onze vloten verworven, dat 'er alleenlyk eene zoo lange reis, met zoo veel gezondheid verzeld, en zoo vermaerd, als deze geweest is, ontbreekt, om hetzelve te stellen op de lyst van den voorraed, dien men niet ontberen kan; want niet-tegenstaende Kapitein COOK aenmerkt, dat *men tevens de vereischte oplettendheid omtrent andere dingen in acht nemen moet, en dat by in geenen deele van gevoelen is, als of het gylbier in staet zoude zyn, om het scheinbuik in eenen vergevorderden*

den staet op zee te genezen, houdt hy zich nogthans verzekerd, dat het voldoende is, om voortekomen dat de ziekte, gedurende langen tyd, sterk de overhand neme, en dat hy, om die reden, geenezwarigheid maekt te zeggen, dat het één van de beste middelen is, welken men, tot nog toe, tegen het scheurbuik uitgevonden heeft (m).

Deze

(m) Ik heb het genoeg gehad, om het geneeskundige Dagverhael van den Heer PATTEN, Chirurgyn op het Schip *the Resolution* te zien; en ik las daerin de volgende aentekening, die niet weinig tot staving van het bovengemelde getuigenis strekt. *Ik heb het gylbier, op de gansche reis, in alle scheurbuikige gevallen, van het meeste nut bevonden. Vermits het velen gebruikt hebben als een behoedmiddel, kwamen 'er weinige gevallen voor, die het tot eene volledige waerneming bragten; maer ik vlei my echter, dat deze voldoende zullen zyn, om alle onzydigen te overtuigen, dat het zelve het beste hulpmiddel is, 't welk men tot nogtoe uitgevonden heeft,*

Deze heilzame *gas*, of *vaste lucht*, is in alle gistbare vochten meer of min opgesloten, en begint de rotting tegen te gaen, zoo dra hare werking, hare inwendige beweging, eenen aenvang neemt.

In den wyn is dezelve in eene groote hoeveelheid; en mogelyk is 'er geene groeibare zelfstandigheid meer mede vervuld, dan de wyndruif. Indien wy hier byvoegen den aengenamen smaek van den wyn, zou men denzelven het

eerst

heeft, om het *scheurbuik* op zee te genezen; en ik ben ten vollen overreed, door de uitwerking, welke ik van het *gylbier* gezien heb, en door deszelfs wyze van werkinge, dat, wanneer het door het gebruik van *tabletten* voor *soep*, *zuurkool*, *suiker*, *sago*, en *korenthen* geholpen wordt, het *scheurbuik*, die *zeepst*, zelden of nooit die ontrustende vertooning onder het *scheepsvolk* op de langste reizen maken zal, mits 'er tevens de noodige toezigt, omtrent de zindelykheid en mond-behoefsten, in acht genomen worde.

eerst mogen stellen op de lyst der dranken, die het scheurbuik tegen gaen.

De cyder, of appeldrank, is insgelyks dienstig, gelyk mede alle andere wynige voortbrengfels van vruchten, en verscheiderleye soorten van bier; want men heeft bestendig waergenomen, dat het scheurbuik nooit op lange kruistogten, of verafgelegen reizen, gezien is, zo lang het scheepsbier tot een vol rantsoen strekte; terwyl het daerentegen zich welhaest vertoonde, wanneer het zelve geheel ten einde gebruikt was. Wensche-lyk ware het daerom, dat men dezen gezonden drank op zee weêr maken kon; doch zulks is op onze schepen, by gebrek aen genoegzame gelegenheid, niet uitvoerbaer. De Russen echter hebben een middel uitgedacht, om op zee, zoo wel als aen land, een' drank van middelfoort, tusfchen gyl en gemeen bier, op de volgende manier te bereiden: zynemen, naemlyk, gemalen mout en roggemeel, in
eene

eene zekere evenredigheid, welken zy tot kleine brooden kneden, en in den oven bakken. Naderhand zich in de omftandigheid bevindende, dat zy dezelve noodig hebben, laten zy ze af-trekken, in eene genoegzame hoeveelheid warm water, 't welk kort daerna begint te gisten, zoo dat in den tyd van vierëntwintig uren deze manier van brouwen voleindigd is, zynde het voortbrengfel een dunne, luchtige en zuurachtige drank, dien zy *Quas* noemen, voor fmaeklyk by hen gehouden wordt, en niet onaengenaem jaen de vreemdelingen is. Wylen Doctor MOUNSEY, Lid van dit Genootfchap, welke lang in Rusland gewoond had, en Lyf-Artz van twee opvolgende Keizerinnen geweest, was, heeft my verhaeld, dat *Quas* de gewone en gezonde drank, zo wel op de fchepen, als in de legers van dat Ryk was, en dat men het zelve, in 't byzonder, tegen het fcheurbuik

C

dien:

dienstig gevonden had. Hy voegde 'er by, dat hy, by geval te Moskow zynde, en de *waernemingen over de gevangenhuis*koorts, welken hier gedrukt zyn, gelezen hebbende, daer door aenleiding gekregen had, om het geene in dat werkje voorkomt, met het geen hy in verscheiden gevangenhuiszen van die groote stad zien zou, te vergelyken; maer na ze allen bezocht te hebben, kon hy echter in dezelve, die zeer vol kwaeddoenders waren, omdat de overleden Keizerin niet had willen gedoogen, dat zy, die van halszaken overtuigd waren, zouden ter dood gebragt worden, geene koorts onder hen ontdekken, noch bemerken, dat 'er eenige heete ziekte, aen de gevangenhuiszen byzonder eigen, ooit bekend geweest was. Hy nam verder waer, dat in sommige gevangenhuiszen eene opene plaets was, waerin zy komen mogten, om lucht

te

te fcheppen, en dat in anderen, waer-
 in de gevangenen dit voorrecht mis-
 ten, zy nogthans niet ziekyk waren;
 invoegen hy, wegens den gezonden
 ftaet van dit volk, geene andere reden
 geven kon, dan het foort van eten,
 in dezelveu gebruiklyk, 't geen het
 zelfde was, als dat van het gemeene
 volk op het land, 't welk, niet in
 ftaet zynde om vleesch te koopen,
 meestal leefde van roggebrood, het
 zuurste van allen, en dat zy *Quas*
 dronken. Hy eindigde met te zeggen,
 dat hy, by zyne terugkomst te Peters-
 burg, aldaer het zelfde onderzoek ge-
 daen had, en altoos met dezelve uit-
 komst.

Uit dit bericht blykt, dat roggemeel
 tot beide einden verftrekt, om naemlyk
 de gifting te bevorderen, en meer vaste
 lucht te bekomen, vermits mout alleen
 niet zoo fchielyk een' zuurachtigen en
 luchtigen drank verfchaft. Ook is 'er

naeuwlyks aen te twyffelen, of eenig graen, wanneer men het tot een' zekeren trap van gistinge brengen kan, wordt op gelyke wyze meer of min van dienst; althans houde ik my verzekerd, dat het de haver doet, uit hoofde van het geene één der kundige goede vrienden van Kapitein COOK my verteld heeft.

Deze Heer, in het begin van den laetsten oorlog, zich op een groot Oorlogschip (*n*), 't welk een' kruistogt deed, bevindende, en het scheurbuik onder zyn volk ziende ontstaen, herrinnerde zich een zeker soort van kost, welken hy in sommige streken op het platte land, als zeer nuttig in dergelyke gelegenheid, had zien gebruiken. Men doet, naemlyk, havermeel in een vat, giet 'er heet water op, en laet het trekken, zoo lang tot dat het vocht begint goor te

wor-

(*n*) *The Essex* van zeventig stukken kanon.

worden, dat is, tot dat het begint te gisten, 't welk op eene matig warme plaets in den tyd van vierentwintig uren gebeurt; het water giet men dan af van den bostel, en kookt het tot de dikte van lil of gelei (o). Dit liet hy maken en uitdeelen, by het gewone rantzoen, na dat het alvorens met suiker gezoet, en met een weinig wyn, die hy mede genomen had, veraengenaemd was; en, schoon deze wyn zuur was geworden, verbeterde hy echter den smaek, en maekte dit voedsel niet minder aengenaem dan gezond.

Verders getuigde hy, dat voornaemlyk door deze voedsels, en door de onthouding van gezouten spyzen, zyne volgende kruistogten, gedurende den

oor-

(o) Deze kost wordt by de boeren in het Noorden *Soains* genoemd.

oorlog, volkomen aen boord hersteld wierden, zonder dat hy genoodzaekt is geweest een' eenigen aen den wal te moeten zenden, uit hoofde dat hy dezelve op zee niet genezen kon. Ondertusfchen was ongegiste havermeel, gelyk ook ongemouten gerst, zonder kennelyke uitwerking, in het genezen van het fcheurbuik, even als of de *vaste lucht*, welke in deze granen opgesloten is, met den gyl, die 'er van gemaekt wordt, kon vermengd blyven, de melkvaten ingaen, en tot voeding van het ligchaem verftrekken, zonder eene veêrkragtige of bederftegenstaende hoedanigheid op te leveren, wanneer zy door eene voorgaende gisting niet ontwikkeld, noch los geworden is.

Voor dat men dit vermogen van de *vaste lucht*, om de rotting te overwinnen, geweten heeft, fchreef men gemeenlyk de kragt van fruiten, groenten, en gegiste dranken toe aan het
 zuur

zuur, 't welk tot derzelve samenstelling behoort. Trouwens, wy hebben ook eenige redenen om te gelooven, dat het zuur tot het voortbrengen van die eigenschap medewerkt. Indien men echter hier tegen mogt inbrengen, dat de zuren uit de stoffen, welke weinig of geene *vaste lucht* in zich hebben, ook van zeer geringe kragt in het scheurbuik bevonden zyn, dan antwoorde ik, dat ik twyffel of men dezelve, in het nemen van deze proeven, wel ooit genoeg verlengd heeft; want het is ligtelyk te begrypen, dat het wrange zuur, b. v. van de *Elixir Vitrioli*, wanneer het met eene geringe hoeveelheid van water gegeven wordt, naeuwlyks verder dan de eerste wegen gaet, uit aenmerklinge van de tedergevoeligheid van de mondjes der melkvaten, die zich daer door toefluiten, en het prikkelende vocht beletten integaen. Men zou derhalven de proef dienen te nemen, dat men, by gebrek

van mout, of wanneer het door lang be-
 waren (*p*) bedorven was, een mengel
 water met tien droppelen geest van zee-
 zout of met dertien droppelen flappen
 geest van vitriool gezuurd (*q*), en van
 dezen drank drie mengelen daegs aen
 hen, die onder de behandeling van de-
 zelfde ziekte kwamen, gegeven wierden,
 ten

(*p*) Kapitein COOK heeft my verhaeld, dat
 het mout de twee eerste jaren goed gebleven
 was; maer hy twyffelde, of het zelve in 't der-
 de jaer al zyne kragten wel behouden had, om-
 dat het veel in smaek verminderd was. De Chi-
 rurgyn PATTEN had niettemin waergenomen,
 dat schoon de kragt van het mout op dien tyd
 merkelyk afgenomen was, hy echter het zelve
 nog van nut bevonden had, wanneer hy eene
 grooter hoeveelheid daer van tot het aftrekfel
 gebruikte.

(*q*) In deze evenredigheid, heb ik het water
 juist van zuurte en aengenaem bevonden,

ten einde 'er zo veel van te drinken als zy goedvonden.

Maer, indien de vaste lucht en de zuren zulke vermogende behoedmiddelen tegen het scheurbuik zyn, waerom, zou men mogen vragen, heeft Kapitein Cook dan, in de genezing van deze ziekte, zoo weinig opgehad met den *Rob* of het verdikte sap van limoenen en oranjeappelen? De reden hier van heb ik bevonden te zyn, dat deze bereidingen alleenlyk mede gegeven waren, om'er de proef van te nemer; waerom men aen den Scheepschirurgyn opgegeven had, hoe veel hy 'er, naer gisfing, zonder echter de gift naeuwkeurig te bepalen, van geven moest. Hy deed derhalven de proef met de opgegeven hoeveelheid, maer met zoo weinig voordeel, dat hy niet raedzaam vond langer den tyd te verfpillen, en daerom de genezing met gylbier alleen, van welks uitwerking hy zeker was, ondernam; terwyl hy de

Robs, of uitgedampte sappen, voor andere gevallen bezigde, inzonderheid in die van verkoudheid, wanneer men eene lepel vol van dezelve in ryklyk water, eenigen sterken drank en suiker vermengt, 't geen een zeer aengenaem zweetmiddel is, en aen het oogmerk voldoet. Geen wonder derhalven, dat Kapitein COOK, niet wetende de juiste hoeveelheid van deze verdikte sappes, noodig om het scheinbuik te genezen, en daerenboven ziende, dat zy, by de proefneming, in hunne uitwerkinge, aen het oogmerk niet beantwoordden, geen vóordeelige gedachten van derzelve vermogen, tegen het scheinbuik, opgevat heeft. Daerenboven verdient het zyne opmerking, dat, vermits zy, door de uitwaesfeming op het vuur, tot eene geringe uitgebreidheid verminderd waren, dezelve zeer waerschyndlyk daer door ook zeer in kragt afgenomen, en door het benemen van hunne water-

terdeelen tevens niet weinig van hunne lucht ontzet waren, waervan nogthans hun bederfweêrstaende kragt zoo zeer afhangt. Daerom, zoo men nader proeven met deze voortreffelyke vruchten nemen wilde, zou het raedzamer zyn geheele vaten van die gezuiverde fappen op zee mede te geven, ingevolge van het voorstel, 't welk, eenige jaren geleden, een vernuftig Scheepschirurgyn van veel ondervindinge aen de Admiraliteit gedaen heeft; want, om de waerheid te zeggen, de getuigenisfen, ten voordeele van de heilzame hoedanigheden dezer zuren, zyn zoo meenigvuldig en zoo sterk, dat enkele mislukkingen, even als in gevallen, wanneer men van het gebrek van hunne voordeelige uitwerkingen, gelyk in deze reis, niet wel oordeelen kan, tot geene genoegzame reden mogen aengemerkt worden, om dezelve uit de lyst van de meest vermogende behoedmidde-

de-

delen , tegen deze vernielende ziekte der zeelieden , te fchrappen.

Daerenboven valt nog aentemerken , dat Kapitein C o o k den azyn even zoo min als de uitgedamppte fappen aenpryst : niettemin zou men daeruit niet mogen besluiten , dat hy 'er weinig achting voor hebbe , maer alleenlyk , dat hy , doordien hy met zoo weinig 'er van deze reis voorzien was geweest , en het nogthans voldeed , eenen ruimen voorraad daervan als zulk een wezenlyk artikel van de uitrustinge , gelyk men dezelve doorgaens oordeelt te zyn , niet kon beschouwen. Ondertusfchen , schoon hy , in deszelfs plaetse , het zuur van de zuurkool voor voedsel van het volk gegeven , en zich voornaemlyk op het branden van sommige dingen , om de lucht tusfchendecks te zuiveren , verlaten heeft , is het nogthans niet te hopen , dat men in 't vervolg , om die reden , nalaten zal dezelve medetegeven. Immers zal de azyn
kun-

kunnen dienen tot eene nuttige verandering, met denzelven by het gezouten vleesch te doen, en fomtyds, als een middel om 'er de kooyen der zieken mede te besprengen, met goed gevolg gebruikt worden. Het is ook opmerkelyk, dat, hoe zeer de reuk 'er van voor een' gezonden mensch niet zeer behaegt, dezelve echter doorgaens aengenaem aen de zieken is, in 't byzonder aen de zulken, die opgesloten zyn in eene vuile en opgepropte gevangenis, alwaer de reuk van den azyn aen een' Geneesmeester zoo aengenaem, als nuttig om zich tegen de besmetting te beveiligen, zyn kan.

Vermits nu het gylbier en de zure sappen alleen als geneesmiddelen toegediend wierden, is het volgende artikel van een veel uitgestrekter gebruik, te weten, de zuurkool, zynde een kost, die in Duitschland algemeen behaegt, en welkers zuurheid men bekomt door eene gisting uit zich zelve. Het is ook de

zure

zure fmaek van dezelve, waerom zy aen allen, die ze aten, des te meer voldeed. Ter verdere aenpryzinge kan men 'er byvoegen, dat zy tot het einde der reize goedgebleven is.

Het moet dienvolgens vreemd voorkomen, dat, fchoon dit moeskruid door de ouden zoo fterk is aengeprezen, gelijk blykt uit het geene CATO de oude en PLINIUS de Natuurkenner 'er van zeggen, en deszelfs nuttig gebruik, federt eenige eeuwen, door de ondervinding van geheele natiën bekragtigd is geworden, nogthans fommigen van onze hedendaegfche geachte fchryveren het zelve hebben afgekeurd; want de een geeft voor, dat het in het afkoken een' vunzigen reuk heeft, welken hy met dien van rottinge verwacht. Een ander, het in deszelfs famenftellinge ontbindende, meent zoo veel grove lucht, die het onverteerbaer maekt, 'er in ontdekt te hebben. Maer deze zoo zeer verdachte

win-

winderigheid wordt thans erkend de vaste lucht te zyn, welke de kool zoo gezond maakt, wanneer zy gegist heeft. Zelfs heeft één der beroemdste Geneesheeren van onzen tyd dezelve, als van eene vergiftige natuur, gelaekt: doch eenigzins beter gegrond is de stelling van denzelfden auteur, dat de kool, vermits zy eene loogzoutachtige plant is, en uit dien hoofde eene neiging tot rotting heeft, nooit in het scheurbuik kan te pas komen, uitgenomen, wanneer de ziekte uit zuur ontstaet; maer de proeven, welken ik in vroeger tyd aen dit Genootschap overgegeven heb, bewyzen ten klaerste, dat deze plant, gelyke alle de overigen, welken men onderstelt loogzoutachtige zyn, wezenlyk zuur worden moet, en dat het scheurbuik nooit toegeschreven moet worden aen het zuur, maer, 't geen een groot onderscheid maakt, aen een soort van rottinge, welker oorzaak men onderstelt bevorderd te

te worden, door de kwalyk gegronde klasfe van de loogzoutachtige planten (r).

Onder andere nieuwe verbeteringen van de fcheepsuitrustinge, hebben wy veel gehoord van tabletten of koekjes om foep van te maken, die men op reis gemaklyk medevoeren kan; en wy vinden, dat dezelve aen Kapitein Cook, op zyne reis, vry wel te ftade gekomen zyn. Deze foep, die van al haer vet ontdaen is, en waervan de meest rotachtige deelen van het vleesch door het koken vervlogen zyn, wordt gebragt tot de dikte van lym, 't welk zy inderdaed is, en, gelyk andere lymen, op eene drooge plaets, jaren lang goed blyft. Men heeft ook gezegd, dat foep, fchoon

(r) Zie deze aenmerking breedvoeriger opgegeven. *Diseases of the Army, App. Pap. 7.*

fchoon zonder groenten gemaekt, echter door het bewaren zuur wordt (s). Wat 'er van zy, of 'er eenig wezenlyk zuur al of niet geboren wordt, ik voor my, ten minste, zou gelooven, dat de lilachtige deelen der diergelyke zelfftandigheden, gelyk die geenen, waeruit deze koekjes bestaen, uit hunnen aert niet veel neiging tot rotting hebben. Maer hoe dit ook zy, dewyl Kapitein COOK heeft aangemerkt, dat deze soep het middel is geweest, waerom het volk meer groenten heeft willen eten, dan het anderszins zoude gedaen hebben, mag men aen dezelve eene bederfweêrstaende kracht toeschryven.

In zoo verre nu alle Konings fchepen te voren, op lange reizen, van deze dingen

(s) Het, eenige dat in het bloed goor wordt, is de lilachtige stof, enz. SENAC *Structure du coeur. L. III. ch. 4. § 5.*

gen voorzien geweest zyn, kan gevolg-lyk ons lofwaardig medelid zich, ten dien opzigte, geene andere verdiensten, dan eene verftandige uitdeeling derzelven toeëigenen; maer, 't geen nu volgt, zyn of geheele nieuwe fchikkingen, of beproefde verbeteringen van fommigen zyn-ner vrienden, welken hy zich, met meer recht, als de zynen mag aenmatigen. Het eerfte is, dat hy zyn volk, van twee wachten, zoo als het algemeene gebruik op zee is, tot drie wachten gebragt heeft; dat is, hy verdeelde de gansche manfchap in drie benden; en, doordien hy dezelve by beurten liet waken, had elk agt uren vry, tegen vier uren, die hy in dienst was; terwyl, wacht om wacht, de helft van de manfchap om de vier uren in dienst zynde, het volk niet dan een' afgebroken flaep hebben kan; behalven dat, wanneer de fcheepslieden aen nat weder bloot gesteld geweest zyn, de tyd te kort is, om zich, eer zy gaen
 lig.

liggen, te droogen. Indien derhalven de dienst zulks vordert, moeten zy aen dat ongemak gewoon worden; maer zoo 'er geene dringende reden is, om ze opteroepen, behoort vooral een matroos met geen' minder onafgebroken slaep, dan een gemeen daglooner, verfrischt te worden.

Ik meen ook zeer wel onderricht te zyn, dat een Officier nergens meer lof door verwerft, dan met zyn volk voor nattigheid en andere guurheden van het weêr te bewaren; en juist deze zyn geweest de voornaemste artikels van dezen menschlievenden bevelhebber; want in de verzengde luchtstreek hield hy zyn volk in de schaduw, tegen de brandende hitte der zonne, met een zeil over het dek te spannen; en, onder den zuidelyken poolcirkel, voorzag hy elken man van eenen wollen dikken rok, en eenen hoed om 'er het hoofd mede te dekken. Van deze dragt, welke de zeelieden het Ma-

gellaenfche jak noemden, maekten zy, als het noodig was, gebruik, en vonden het zelve zeer dienftig, om 'er in den regen en sneeuw, en het gebroken ys, in de zuidelykfte ftreken, mede te werken.

Wy gaen nu over tot een ander artikel, van geen minder aenbelang, zynde de zorg, om het volk, de bedden en klederen rein en fchoon te houden. Dien aengaende, verhaelde my de Kapitein, dat hy regelmatig, eenmael 'sweeks, in den morgen, de monftering van zyn volk deed, om te onderzoeken, of elk zich van linnen verſchoond had, en of het, in andere opzigten, zoo zuiver en fchoon was, als de omftandigheden zulks toegelaten hadden. Het is genoeg bekend, dat de zuiverheid of reinheid veel toebrenge, tot onderhouding van de gezondheid; maer het denkbeeld, dat dezelve ook ftrekke tot de goede orde, en andere nuttige gevolgen, is niet zoo gemeen; althans deze brave Officier
hield

hield zich ten vollen verzekerd, dat zulke matrozen, die hy kon brengen om zich zindelyker te houden, dan zy uit zich zelve daer toe geneigd waren, tevens matiger, ordenlyker en oplettender in hunnen dienst wierden. Men moet echter erkennen, dat de zeeman daertoe niet zeer in staet is, al ware hy 'er nog zoo genegen toe; dewyl ik nog niet gehoord heb, dat de bevelhebbers der schepen voorzien zyn van een' destilleerketel, om ruimte van versch water voor het waschen te hebben; want het zeewater, gelyk ieder weet, laet zich niet met zeep vermengen; en het linnen, door pekels nat geworden, droogt nooit volkomen. Maer wat Kapitein Cook belangt, vermits hy dikwils gelegenheid had, om aen de eilanden van de Zuidzee versch water intemenen, was hy in staet om aldaer aen zyn volk het zelve tot allerlei gebruik te verschaffen; en, toen hy hooger opvoer, naer

den zuidelyken Oceaen, voorzag hy 'er het zelve steeds meer van, zo als ik in 't vervolg nader zal melden.

Van de hangmatten en bedden heb ik niet veel te zeggen, dewyl thans alle Zee-officiers zeer wel begrypen, dat het tot de gezondheid van het volk veel toebrengt, zoo men deze scheepsgoederen droog houdt, en behoorlyk laet luchten, omdat, door de uitwaefeming van zoo vele menschen, alles, wat beneden is, zelfs in den tyd van vierentwintig uren eene schadelyke vochtigheid aenneemt: maer Kapitein COOK, niet tevreden zynde, dat de hangmatten en bedden daeglyksch, als het goed weêr was, gelyk men doorgaens gewoon is, op het dek gebragt wierden, droeg zorg, dat het gansche pak losgemaekt, en zoo uitgespreid wierd, dat alle deszelfs deelen aen de lucht blootgesteld waren.

Daerna was hy voornamelyk bezorgd, om te zien of het schip zuiver en schoon was,

was; want, zonder deze oplettendheid, zou al het overige van weinig nut geweest zyn. Niettemin zal ik ulieden thans geenszins ophouden met een verhael van zyne bevelen, aengaende het wasfchen en fchrappen van zyne dekken, vermits ik begrype, dat hy ten dezen opzigte boven anderen geenszins uitgemunt heeft; maer, dewyl hy het zuiveren door vuur van zeer veel aenbelang rekent, zal ik de manier, hoe hy 'er zich van bediende, vollediger, dan hy in zyn gefchrift gedaen heeft, opgeven. Eenig hout, naemlyk, op een vuurdrager of rooster gelegd, werd aengeftoken, en overal tufchendeks rondgedragen; want al waer vuur is, wordt de lucht, die 'er naest by is, verwarmd zynde, opzigtelyk ligter; en, omdat zy ligter is, ryst zy naer boven, en vliegt door de luiken in de buitenlucht, wanneer de open plaets weder aengevuld wordt met de omringende kouder lucht; en

deze, weder verwarmd zynde, klimt insgelyks op, en wordt door andere lucht, gelyk te voren, op nieuw vervangen. Dus eenen tyd lang aengehouden hebbende, wordt de onzuivere lucht uit de benedenste deelen van het fchip gedreven, en met andere verscht. Dit is het echter niet al; maer ik ben bovendien van oordeel, dat de zure rook van het brandende hout, als een bederfweêrstaend middel, werkt op de bedorven lucht, die 'er overblyft.

Een ander ervaren Vriend van Kapitein Cook, zynde een Officier van rang, heeft my eene gemeene, maer nuttige waarneming, betreffende de fchepen, medegedeeld, dat 'er, naemlyk, op alle oude fchepen van twintig ftukken merkelyk minder zieken bevonden geweest zyn, dan op die van dezelfde grootte, volgens de nieuwe bouwing, welke byzonderheid hy nergens anders aen toefchry-

fchryven kon, dan dat in de vorigen, de kombuis in het voorfte gedeelte, tufchendeks geplactst zynde, de fchoorsteen weinig trok, en alles met rook vervuld wierd, wanneer men voor de wind voer. Dit hinderde wel voor een' tyd, maer werd, gelyk hy meende, ryklyk vergoed door het byzondere voordeel aen de gezondheid van vele matrozen. Mogelyk was ook de hitte van deze vuurplaets van eenige nuttigheid, om de fchepen beter droog te houden, en van lucht te ververschen, toen zy tufchendeks was, dan zy nu, op het bovendek onder den bak geplactst zynde, doen kan. Maer het voornaemfte nut, door het omdragen van het vuur, is het opdroogen van de vochtigheid, vooral op die plaetsen, alwaer de minfte doortogt van lucht is. Deze vochtigheid, welke gedeeltelyk uit de ongevoelige uitwaesfeminge der menfchen, en veelyds ook van het vee, t

welk men om te eten medevoert, gedeeltelyk uit de dampen uit den bodem van het ſchip, alwaer het bederf het ſterkſt is, ontſtaet, en die voor eene der voornaemſte bronnen van zeeziekten gehouden wordt, verdient even daerom eene meer byzondere oplettendheid, om dezelve te weren. Het vuur dan was, tot dat oogmerk, een vermogend middel, terwyl men eenigen van het volk, onder het branden, bezig hield met de binnenzijden van het ſchip, daer het vochtig was, en men bykomen kon, overal te wryven met zeildoek en werk. Het voordeel nogthans van het vuur blykt nergens zoo kennelyk, als in het verſchen van de pompezoo of vervalbak; want doordien dit het laegſte gedeelte van het hol van het ſchip is, zakt al de lekkaedje, 't zy van het ſchip zelf, of van de vaten met bedorven vleesch, of van het ſtinkende water, daer naer toe; waer van de ſtinkende dampen alleen dikwils

oorzaak geweest zyn van den oogenbliklyken dood der geenen , die onvoorzigtig te naby gekomen waren , om denzelfen schoon te maken , en niet slechts van één , maer van verscheiden achter elkanderen , wanneer zy zich nederlieten , om hunne ongelukkige makkers te helpen : niettemin heeft men deze zelfde plaets , door middel van een' yzeren pot , met vuur gevuld , en nedergelaten , om 'er in te branden , niet alleen onschadelyk , maer ook frisch gemaekt.

Wanneer wyders , door omstandigheden van het weder , deze heilzame werking geene plaets hebben kon , werd het schip , volgens zyne opgaef , met kruid berookt , schoon de rook daervan niet kan dienen om optedroogen , maer alleen gebruikt wordt om de bedorven lucht , door middel van de zure geesten van de zwavel en salpeter , te verbeteren , 't geen mogelyk nog geholpen wordt door zeker soort van luchtvocht , 't welk
zich

zich dus ontwikkelt, en tot eene tegenwerking aen de rotting verstrekt. Doch, dewyl deze zuivering door kruid, zoo wel als door het branden van teer en andere harstachtige dingen, genoeg bekend is, zal ik hierop niet langer blyven staen.

Onder vele andere middelen, om de lucht te zuiveren en te vernieuwen, had ik my voorgesteld iets te zullen vernemen van den *ventilator* van Doctor HALLS; en ik wil niet ontveinzen, dat, het, dewyl ik van de voortreflykheid dezer uitvindinge volkomen overtuigd was, my niet weinig speet te bevinden, dat men zulk eene gunstige gelegenheid verzuimd had, om 'er een' dergelyken indruk aen het publyk van te geven; doch, zoo eene maet van goed gevolg, onze ieverigste verwachting te boven gaende, niet genoeg mogt zyn, om het verzuim van een middel, 't welk men oordeelt één der wezenlykste te zyn, ter bereikinge

kinge van zeker einde, te billyken, zoude ik ten voordeele van ons waerdig Medelid pleiten, omdat, door een verderend noodlot, 't welk zoo dikwils gepaerd gaet met de nuttigste ontdekkingen, de achting van dezen *ventilator* nog verre is van in de zeevaart gevestigd te zyn. Geen wonder derhalven, indien Kapitein Cook, anderszins zoo ondernemende, geen' tyd gehad hebbe, om denzelven te onderzoeken, en daerom ontweken heeft een toestel mede te voeren, 't welk op zyn schip zoo veel plaets benam, 't welk hy mogelyk nooit had zien gebruiken, en waervan hy op zyn best een twyffelachtig denkbeeld gekregen had? Zelfs was hy in 't geheel niet voorzien van eenig werktuig, om de lucht te vernieuwen: nogthans heeft hy windzeilen gehad, schoon hy 'er in zyn geschrift geen gewag van maekt; en hy heeft my gezegd, dat hy dezelve somtyds van dienst' bevonden heeft, voornaemlyk

tus-

tusfchen de keerkringen. Hun voordeel beftaet hier in, dat zy weinig plaets beflaen, dat 'er weinig arbeid toe noodig is, omze te doen werken, en dat de toefelling derzelve zoo eenvoudig is, dat men daer in naeuwlyks misfen kan; doch hun vermogen is, in vergelykinge met dat van den *ventilator*, gering. Daerenboven kunnen zy, by een ftyve koelte, niet opgestoken worden, en zyn in 't geheel van geen vermogen by doodftil weder, wanneer juist de ververfching van de lucht het meest noodig is. Zou 'er eenige reden zyn, om ze niet beiden te gebruiken?

Dusdanig waren de maetregels, welke door onzen fchranderen Zeeman genomen werden, om de lucht te zuiveren. Alleenlyk blyft 'er nu nog over, om optegeven, hoe hy voor versch water gezorgd heeft, 't welk een ander artikel van zulk eene groote aengelegenheid is, dat een dorstig reiziger, wanneer

neer hy met zout en rottig voedsel en een klein rantsoen van water, dat daerenboven nog bedorven is, zich behelpen moet, een' ruimen voorraad van verschen zoet water als het beste van alle dingen reket.

Kapitein Cook was van een toestel; om zeewater overtehalen, voorzien; en, schoon hy daerdoor niet zoo veel bekomen kon, als hy zich van die uitvinding' voorgesteld had, kwam het hem somtyds evenwel te stade; maer voor 't grootste gedeelte van de reis, voorzag hy 'er zich van op eene andere wyze.

Binnen den zuidelyken keerkring, vond hy in de Stille zee zoo meenigvuldig vele eilanden, en zoo wel voorzien van bronnen, dat hy, gelyk ik te voren gemeld heb, nooit was zonder eene genoegzame hoeveelheid van water, voor allerlei noodig gebruik. Zelfs hield hy zich niet vergenoegd met volop van het zelve aen zyn volk te geven; maer hy
wil-

wilde het tevens zeer versch hebben; zoo dat hy, wanneer hem gelegenheid voorkwam, de vaten, schoon weinig dagen te voren gevuld, liet ledig maken, en op nieuw vullen. Maer, zal men vragen, was hy, in zynen overtocht van de Kaep de Goede Hoop tot nieuw Zeeland, in de bevrozen luchtstreek van het zuiden, niet meer dan vier maenden onderweg, zonder een eenig eiland te zien? En heeft hy niet werkelyk die reis tot zulk eene hooge breedte volbragt, zonder dat hem eene enkele bron voorgekomen is? Gewislyk had hier een groot wonder plaets, 't geen men de Roman van zyne reis zoude mogen noemen.

Dezelfde schollen, velden en dryvende bergen van ys, tusfchen welken hy zynen gevaerlyken koers nam, en die eene verschikkelyke vertooning maekten, waren juist de middelen tot zyn bestand, doordien zy hem van dat geene, waeraen hy het grootste gebrek had,

over-

overvloedig voorzagen. Men had al
 gezegd, dat deze verbazende klompen
 ys, die men bergen noemt, tot zoet wa-
 ter smolten; schoon CRANTZ, die een
 verhael van dit verwonderlyke en vreem-
 de verschynfel doet, in het gevoelen is,
 dat zy niet oorspronklyk uit de zee zyn,
 maer eerst in de groote rivieren van het
 Noorden gevormd, en vervolgens in den
 Oceaen afgevoerd worden, nadat zy
 door den sneeuw, die op dezelve valt,
 tot deze verbazende hoogte aengevuld
 zyn (*t*). Maer nooit heeft iemand be-
 weerd, of geloof ontmoet, dat al het
 bevrozen zeewater in zoet water ont-
 dooit. Dit is althans zeker, dat Kapi-
 tein COOK eene zoodanige verandering
 zich niet voorgesteld had, en derhalven
 op

(*t*) Hist. of Greenland, b. I. Chap. II. §
 II. 12.

op eene aengename wyze verrascht wierd, door de bevinding, dat hy tegen ééne zwaarigheid minder te worstelen had, te weten, het gezondhouden van zyn volk, op zulk een lang gebruik van gezouten kost, en met een anderszins bekrompen rantsoen van bedorven water, of van 't geen hy het zelve door het distilleren verzorgen kon; want dit gesmolten yswater vande zee was niet alleen zoet, maer tevens zacht, en zoo heilzaam, dat daer uit, behalven uit eene meenigte van andere voorbeelden, de bedriegelykheid der menschelyke reden blykt, wanneer zy niet door proeven bevestigd is. Dus heeft één der ouden van groot gezag, door enkele beschouwing, nadeelige hoedanigheden aen den gesmolten sneeuw toegeschreven, welk vooroordeel, van dien tyd tot den huidigen dag, niet ten eenemale is weggenomen.

Ondertuschen bleef het volk op het schip *the Resolution*, gedurende den tyd

tyd van dit rondömvaren, in het midden van regen, sneeuw, mist en een zeer vochtig weder, zoo gezond, als in de gematigde en gezegde luchtstreken; en uit het dagverhael van den Scheepschirurgyn blykt alleenlyk, dat 'er, op het einde van den eersten togt (v), sommigen van het volk over het scheinbuik begonnen te klagen, 't welk echter niet zeer de overhand kreeg, behalven in eenen, die al vroeg door eene andere oorzaak zieklyk geworden was.

De verdere ongesteldheden waren insgelyks van weinig aenbelang, als naemlyk gemeene verkoudheden, ligte buikloopen en tusfchenpoozende koortfen, die spoedig, door het gebruik van den koortsbast achterbleven; en de weinige

aen-

(v) Te weten de reis tusfchen de Kaep de Goede Hoop en Nieuw Zeeland.

aenhoudende koortfen gaven insgelyks weinig bekommering, uit hoofde van de tydig aengewende en gepaste midde-
len; invoege men aen de oplettendheid en kundigheden van den Chirurgyn PAT-
TEN veel verschuldigd was, hebbende zynen Kapitein, in het kwyten van zynen pligt, niet weinig geholpen; want men moet erkennen, dat men, in spyt van de beste maetregelen en de gepaste uitrusting der voedselen, onder een groot aental van matrozen, op eene lange reis, altoos sommige toevallige ziekten, dan meer, dan min krygen moet, en dat men, zonder den geneeskundigen by-
stand van een' bekwamen man aen boord, velen, die anderszins zouden behouden geweest zyn, verliezen zal.

Deze zyn, Myne Heeren, de aen-
merkingen, welken ik, belangende dit
onderwerp van aengelegenheid, aen
ulieden voor te dragen had; en, zoo
ik u te veel van uwen tyd ontroofd
heb,

heb, zult gy u gelieven te herrinneren, dat een groot gedeelte van myn verflag gestrekt heeft, om sommige zaken, waervan Kapitein Cook niet dan even gewag gemaakt heeft, een weinig breedvoeriger te verklaren, en 'er by te voegen dat geene, 't welk ik gedeeltelyk uit hem zelve, gedeeltelyk van zyne kundige vrienden, welken hy in zyn verflag bedoeld heeft, sedert zyn vertrek, nog vernomen heb. Dit is myn ontwerp geweest; en zoo ik u lieden daerin mogt voldaan, en eenig genoeg gegeven hebben, zyt gy lieden deswegens uwe dankerkentenis verschuldigd aan die Heeren, welke my, ten uwen gevalle, deze waernemingen zoo volvaerdig medegedeeld hebben.

Betreffende uwe dankbaerheid aan Kapitein Cook, en de groote gedachten, welken gy van zyne verdiensten opgevat hebt, deze toont gy lieden,

door hem, volgens de voordragt van de byzondere vergaderinge, op eene uitstekende wyze, deze Medaille toetewyzen; want de stemmen behoeve ik niet optenemen, gemerkt de aendacht, met welke gylieden my hebt gelieven te begunstigen, uwe goedkeuring genoeg aenduidt.

Myn genoegen zou dienvolgens volledig geweest zyn, indien hy de eer, die hem door ulieden thans bewezen wordt, in persoon ontvangen mogt; maer dit ons braef en onvermoeid Medelid is, gelyk gylieden weet, tegenwoordig verre van ons verwyderd, terwyl ik ulieden verzekeren kan, dat hy het gewone verzoek, by deze gelegenheid, om in zynen arbeid, ter bevorderinge van de natuurlyke kennis, en tot eer van dit Genootschap, te volharden, voorkomen zal, omdat het voorwerp van zyne nieuwe onderneminge niet minder groot, ja waerschyn-

fchynlyk grooter, dat eenig van de
vorigen is.

Vergun my derhalven, myne Hee-
ren, dat ik deze Medaille, met den on-
uitwischbaren naem 'er in gegraveerd,
mag overgeven in handen van eenen,
die verheugd zal zyn dit geschenk te ont-
vangen, en te vernemen, dat dit aen-
zienlyke ligchaem nooit zoodanig teken
van achting' en genegenheid guihartiger,
en volgens meer verdiensten, gegeven
heeft; want, zoo Rome de burgerkroon
toewees aen hem, die het leven van een'
enkelen burger behouden had, welke
kranfen is men dan niet verschuldigd aen
eenen man, die, nadat hy zelf velen be-
houden heeft, de middelen daer toe, met
dezelfen onder uwe verhandelingen te
plaetsen, vereeuwigd heeft, waerdoor
Engeland voortaan het leven van eene
meenigte van zyne onverschrokken zee-
lieden zal kunnen bewaren, welke, zon-
der gevaer te ontzien, zoo veel tot den

roem, tot den rykdom, en tot de zee-
 magt van hun Vaderland, toegebracht
 hebben.

Affchrift van het Bericht van Ka-
 pitein COOK, behoorende tot
 het voorgaende verflag.

*De middelen, waervan men zich be-
 diend heeft, tot behoudenis van de gezond-
 heid der matrozen, op 's Konings Oorlog-
 ſchip THE RESOLUTION, gedurende
 hunne reis rondom de weereld, door
 Kapitein JAMES COOK, Lid van het
 Koninglyke Genootſchap; voorgelezen in
 de vergaderinge van het zelve, op den
 7^{den} van Maert 1766, en toegezonden
 aen den Heer John Pringle, Ridder Ba-
 ronet, en President van het zelfde Ge-
 nootſchap.*

Mile

*Mile End den 5^{en} van
Maert, 1776.*

MYN HEER!

Naerdien vele lieden van aenzien hunne bevreemding, rakende den buitengewonen gezonden welstand van het volk, op het fchip *the Resolution*, onder myn bevel, gedurende deszelfs laetste reis, te kennen gegeven hebben, neem ik de vryheid om aen u de midde-len medetedeelen, welke ter bereikinge van dat oogmerk in 't werk gesteld zyn, en van welken men velen aen de ongemeene zorg van de Admiraliteit, in het fchip te voorzien met zoodanige zaken, welken men, of volgens de ondervinding, of by gissing, oordeelde best te zullen kunnen dienen, om de gezondheid der zeelieden te bewaren, heeft toefchryven. Ik zal echter, met een verhael van alle deze dingen, geen misbruik van uwen tyd maken; maer my eenig-

E 5

lyk

lyk bepalen tot de zoodanigen, welke van het meeste nut, bevonden zyn.

Voor eerst, waren wy aen boord rijklyk van mout voorzien, en maekten 'er een zoet gylbier van, 't welk wy niet alleen gaven aen hen, die kennelyke tekenen van het scheinbuik hadden, maer ook aen zulken, welken men uit de omstandigheden oordeelde meest voor die ziekte vatbaer te zyn, tot één, twee, of drie pinten, of zoo veel daegs, als de Scheepschirurgyn noodig dacht, 't geen somtyds tot drie of vier mengelen in de vierentwintig uren beliep. Dit is, buiten allen twyffel, op zee een der beste middelen, die 'er tot nog toe uitgevonden zyn, tegen het scheinbuik; en ik ben verzekerd, dat het zelve, indien men het bytyds toedient, en omtrent verderre zaken, naer vereisch, oplettend is, een vermogen heeft, om een' geruimen tyd voortekomen, dat het scheinbuik sterk de overhand kryge; terwyl ik geenszins

zins van gevoelen ben, dat het die ziekte, in eenen gevorderden staet, op zee genezen zal.

Zuurkool, waervan wy insgelyks een grooten voorraad hadden, is niet alleen een gezond moeskruid, maer zelfs, naer myn oordeel, een krachtig behoedmiddel tegen het scheurbuik, en van des te meer vrucht, om dat zy, door het bewaren, niet bederft. Tweemaal 's weeks, of meermalen, wanneer men het noodig vond, werd 'er een pond voor elken man van geschaft.

Soeptabletten, of koekjes, waren een ander wezenlyk artikel, waervan wy insgelyks ryklyk voorzien geweest zyn. Een once hiervan voor elken matroos, of zoo veel meer of min, als noodig geoordeeld werd, kookte men drie-mael in de week met erwten; en wanneer wy ons op plaetsen bevonden, alwaer men versche groenten krygen kon, werden dezelve, als mede tarwen

wen of haverenmeel , 'er by gekookt , tot ontbyt alle morgen , of voor middageten met gedroogde erwten en versche groenten. Dit stelde ons dus in staet , om 'er versche , voedzame en gezonde spyzen van te bereiden , en maekte tevens dat het volk meer groenten at , dan het anders zoude gedaen hebben.

Verder hadden wy *Rob* of uitgedampt sap van limoenen en oranjeappelen , 't welk de Scheepschirurgyn , in verscheiden gevallen , van nut bevonden heeft.

Ook waren wy , onder andere artikels van scheepsviçtualie , nog verzorgd van suiker , in plaetse van oly , en met tarwenmeel , in plaetse van haverenmeel , door welke verwisfeling wy zekerlyk verbeterd waren , omdat men suiker voor een goed middel tegen het scheinbuik houdt , en naer myn begrip de oly , immers zoo als dezelve doorgaens op de schepen medegegeven wordt ,
van

van eene tegenstelde uitwerking is; doch het invoeren van de heilzaamste artikelen, 'tzy mondbehoefsten of geneesmiddelen, zullen over het algemeen van geen dienst wezen, ten ware zy gesterkt zyn door zekere leefregels.

Op dit beginsel, gevoegd by eene ondervinding van vele jaren, en sommige waarnemingen, door den Heer HUGH PALLISER, de Kapiteinen CAMPBELL, WALLIS, en andere kundige officieren, aen my medegedeeld, ben ik in staet geraekt, om een ontwerp te maken, waernaer ik alles geregeld heb.

Het scheepsvolk was in drie wachten, uitgenomen in sommige buitengewone gelegenheden, verdeelt. Hier door was het zelve niet zoo veel, als ingevalle van wacht om wacht, aen het slechte weder blootgesteld, en had doorgaens drooge klederen, om, wanneer zy nat geworden waren, dezelve te veran-

veranderen. Ook droeg men zorg, dat zy daeraen, zoo min mogelyk was, blootgesteld wierden, ftellende alle midde- in het werk, om het zelve, als mede hunne hangmatten, bedden kleed- ren, enz. fchoon en droog te houden.

Desgelyks ontzag men geene moei- te, om het fchip tufchendeks zuiver en droog te houden; ten dien einde werd het zelve, eens of tweemaal ter weke, door vuren te branden, en wanneer dit niet gefchieden kon, met het roo- ken van kruid, door azyn of water be- vochtigd, van lucht ververscht. Ook heb ik dikwils vuur, in een' yzeren pot, op den bodem van de pompe zoo of vervalbak neêrgelaten, waer door de lucht, in de benedenfte deelen van het fchip, zeer gezuiverd wierd. Wy- ders kan men niet te oplettend zyn, omtrent de zindelykheid van het fchip en van het volk; want het minfte ver- zuim dienaengaende veroorzaekt een' fcha,

fchadelyken ftank, welken niets dan het branden van vuren wegnemen kan; en zoo hier van niet by tyds gebruik gemaakt wordt, zal deze ftank van kwade gevolgen zyn.

Men nam de noodige toezigt, om de koperen ketels altyd zuiver te hebben; en ik liet nooit toe, dat het vet, 't welk door het koken van het gezouten vleesch of fpek kwam, aen 't volk gegeven wierd, gelyk anders de gewoonte is, omdat ik van begrip ben, dat het zelve de ziekte van het fcheurbuik merkelyk bevordert.

Nooit liet ik de gelegenheid voorbygaen, om versch water intenenemen, wanneer ik het bekomen kon, zelfs dan, wanneer ik 'er geen gebrek aen fcheen te hebben, omdat, naer myne meening, versch water van den wal gezonder is, dan 't geen men een' tyd lang aen boord gehad heeft. Met opzigt tot dit artikel van groot aenbelang, waren wy nooit op een rantfoen, maer hadden

'er

'er, tot allerlei noodig gebruik, altoos overvloed van. Ik ben ten vollen overtuigd, dat het fcheepsvolk, met volop water en eene naeuwgezette oplettendheid omtrent de zindelykheid, zelden door het fcheurbuik aengetast zal worden, fchoon men zelfs van geene der voorge- melde middelen tegen die kwael voor- zien mogt zyn.

Wy kwamen op weinig plaetsen, al- waer ons de kunst of de natuur niet de eene of andere ververfching van dieren of groenten verfchafte; en het was my- ne eerfte zorg, om te maken dat ik, door alle middelen, die in myne magt waren, verkreeg 't geen my voor- kwam, en om het volk, door myn voorbeeld en gezag, te verpligten ge- bruik 'er van te maken; maer het voor- deel van deze ververfchinge werd wel dra zoo kennelyk, dat ik my zelden in het geval bevond, om tot het eene of andere myne toevlugt te moeten nemen.

Deze

Deze zyn, myn Heer, de middelen, door welken het fchip *the Resolution*, onder den zegen der Goddelyke voorzienigheid, eene reis van drie jaren en agtien dagen, door alle de luchtftreken van 52 graden noorder- tot 72 graden zuidbreedte, volbragt heeft, met verlies slechts van één man door ziekte, welke geen de minfte gemeenfchap met het fcheurbuik had. Twee anderen waren ongelukkig verdronken, en één doodgevallen, zoo dat ik, van het ganfche getal, waer mede ik uit Engeland onder zeil gegaen was, slechts vier man in 't geheel verloren heb.

Ik heb de eer te zyn, myn Heer, enz.

Uittreksel van eenen brief, door den Kapitein COOK aen den Ridder Baronet, JOHN PRINGLE, geschreven, en gedagteekend uit de Baei van Plymouth den 7 van July, 1776.

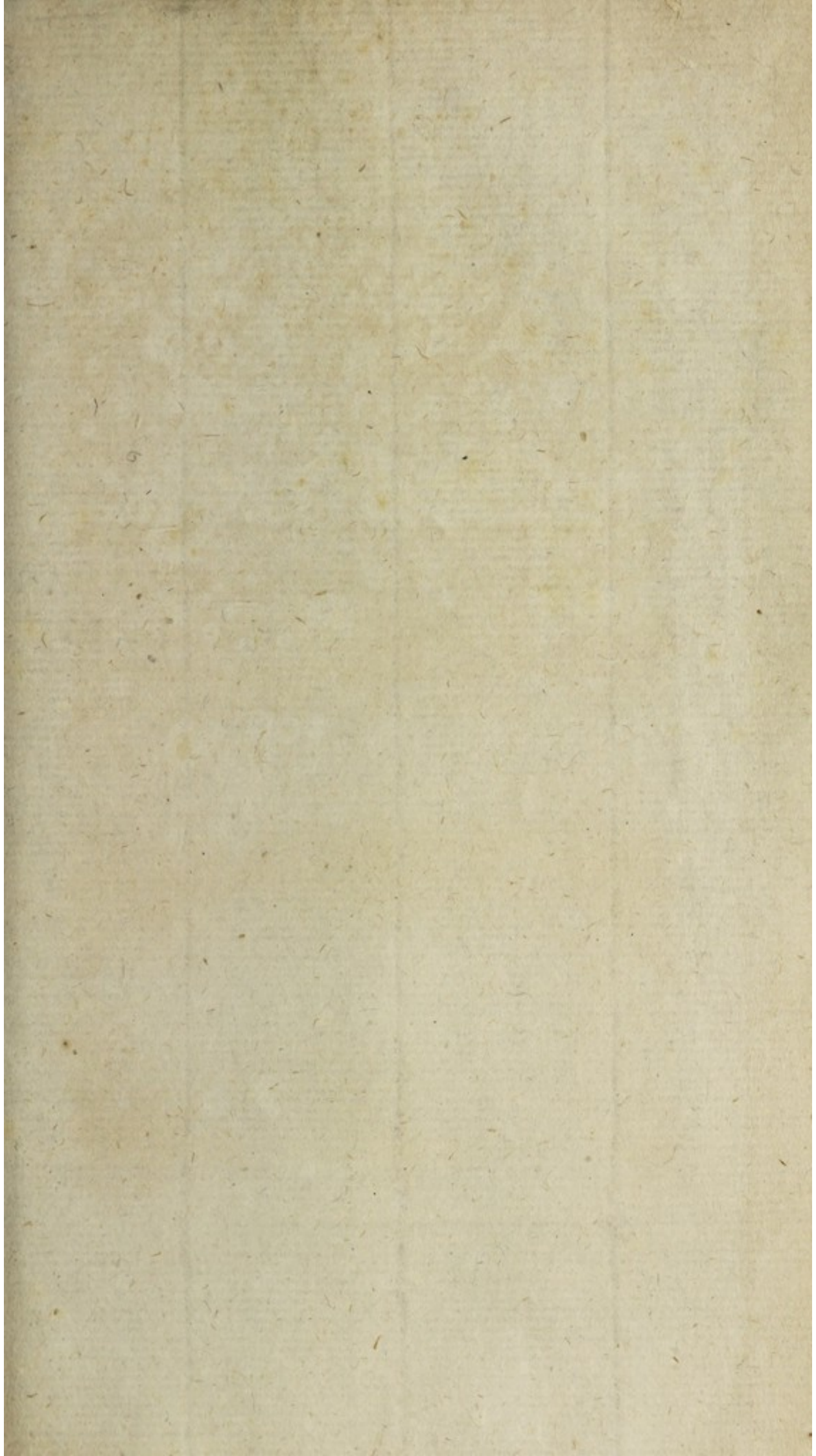
Ik ben het volkomen met u eens, dat de duurte van de *Rob*, of het uitgedamp- te sap van limoenen of oranjeappelen, verhinderen zal om 'er zich in eene groote hoeveelheid van te voorzien; en ik meen zelfs, dat zulks niet zoo zeer nood- zaeklyk is; want, hoe zeer het in ande- re opzigten van nut zoude mogen zyn, heb ik echter van het zelve alleen geene groote verwachting. Beter denke ik ook niet van den azyn; althans myn volk heeft, gedurende de laetste reis, denzel- ven zeer spaerzaam, en op het einde van de reis geheel niet gekregen; en no gthans hebben wy, door gemis daarvan, geen nadeel ondervonden. Eindelyk heeft men

men ook op de gewoonte; om het
fchip van binnen met azyn te was-
fchen, weinig acht geflagen, omdat ik
begreep, dat het vuren en rooken aen
het oogmerk beter beantwoordden.

men ook op de gewoonte, om het
schip van binnen met azyn te was-
schen, weinig acht gelassen, omdat ik
begreep, dat het vuren en rooken aan
het oogmerk beter beantwoordde.

VERBETERINGEN.

- Bl. 53. reg. 5. *staat* ordenlyker, *lees* ordentelyker.
- 67. — 4. — verzegde — verzengde.
- 72. — 14. — 1766. — 1776.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title.

A horizontal line of faint text, possibly a separator or a specific section header.

A second horizontal line of faint text, continuing the header or separator.

Several lines of faint text below the horizontal lines, likely the beginning of a list or a detailed header.

